

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Yhdessä tekeminen pienryhmässä

Toiminnallinen menetelmäkansio ammattiopiston pienryhmän
ryhmätyötaitojen kehittämiseen

Pauliina Hagelberg

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(11/2018)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Koulutuksen nimi
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma, 210 op

Tekijät: Pauliina Hagelberg
Opinnäytetyön nimi: Menetelmäkansio ammattikoulun pienryhmän ryhmätyötaitojen kehittämiseen
Sivumäärä: 43 ja 8 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Jenny Honka ja Hanna Kiuru
Työn tilaaja(t): Ammattikoulu Livia, erityisopettaja Saira Tynkkynen

---

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Livian pienryhmien ryhmätyötaitoja ja sitä millä keinoin opettajat ja ohjaajat voisivat ryhmätyötaitoja vahvistaa. Työn tavoitteena oli kerätä erilaisia ryhmätyötaitoja vahvistavia menetelmiä pienryhmän kanssa työskentelevälle. Toiminnallisten menetelmien avulla on tarkoitus harjoitella yhteistyötä, lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja harjoitella vuorovaikutustaitoja, sillä työelämässä yhteistyötaidot ovat välttämättömiä.

Opinnäytetyön tilaajana oli Ammattiopisto Livian, ammattikoulu Tuorlan pienryhmä. Tuorlassa on erityisohjattavien nuorten luokka, jota kutsutaan nimellä pienryhmä. Pienryhmässä on nuoria ikäjakaumalla 16-28 ja heillä on erilaisia tuen tarpeita.

Tarve oli saada pienryhmäopiskelijoille menetelmäpankki, ryhmätyöskentelyn parantamiseksi ja ryhmätyötaitojen vahvistamiseen, jota opettaja/ohjaaja voivat hyödyntää opetuksen ohella. Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä toiminnallisia menetelmiä ryhmätyötaitojen kasvattamisesta.

Tutkimusmenetelmänä käytin oppilaskyselyä sekä haastatteleamalla asiantuntijoita. Kyselyn tavoitteena oli selvittää miten nuoret pohtivat ja arvioivat omaa sosiaalista vahvuuttaan sekä ryhmätyötaitojaan. Asiantuntijahaastatteluilla selvitin mitä erityisohjattavien ryhmien kanssa tulee ottaa huomioon, ja millaisia menetelmiä eri ammattilaiset käyttävät.

Tutkimuskysymyksenä oli: Millä keinoin voidaan lisätä erityisohjattavien ryhmien ryhmätyötaitoja ammattikoulussa? Opinnäytetyöni tuotos on menetelmäkansio ammattikoulun pienryhmän ryhmätyötaitojen vahvistamiseen.

Opinnäytetyön tuloksina näkyy että pienryhmä pitää ryhmätyöskentelystä ja yhdessä tekemisestä. Haastatteluista ilmeni että pienryhmää ohjattaessa tulee olla rauhallinen, muistaa selkeä ohjeistus sekä toisto. Menetelmäkansioon valikoitui kahdeksan toiminnallista menetelmää, joita voidaan hyödyntää ryhmän muodostumisen kolmessa ensimmäisessä vaiheessa.

Asiasanat: ryhmätyötaidot, pienryhmä, nuoret, työelämä, vuorovaikutus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work, Bachelor's Degree, 210 ECTS

Author: Pauliina Hagelberg

Title: Collection of methods to reinforce group skills for tutorial groups in Livia College

Number of Pages: 43 and 8 appendices

Supervisor(s): Senior Lecturer Jenny Honka

Subscriber(s): Livia College, Special Education Teacher, Saila Tynkkynen

---

The purpose of this thesis was to study the group formation skills of small/tutorial groups at Livia College and the teachers' and tutors' ways to reinforce the group skills. The goal of this thesis was to collect different methods for the person working with the tutorial group to reinforce group formation. Being able to work cooperate is a necessary working skill. The methods are used to practice working together, to increase inclusion and practice communicational skills.

The subscriber of this thesis was Livia College. It offers agricultural studies in Tuorla in South- West Finland. In Tuorla, instruction for special education students is given in small tutorial groups. Each tutorial group consists of young people aged from 16 to 28, and the needs of the students vary.

This thesis was initiated with a survey for the young people followed by interviews with three professional. The purpose of the survey was to find out how the young people evaluate their own social strengths and group working skills. The purpose of the interview was to find out how the professionals take the needs of the tutorial groups into consideration and which methods they use.

The results of the study indicate that the students prefer to study in small groups and that they like to work together. The results of the interviews show that when tutoring a small group, one needs to be calm, remember to give clear instructions and repeat often. The methods used included practical tools like cards and activity-based learning.

Keywords: group working skills, small-group, young people, working life, interaction

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 CASE MAASEUTUOPPILAITOS TUORLAN PIENRYHMÄ.....	8
3 TIETOPERUSTA	10
3.1 Ryhmän toiminta kehitysvaiheina.....	10
3.2 Ryhmädynamiikka ja ryhmäyttäminen	13
3.3 Toiminnalliset menetelmät	15
4 TIETOPERUSTA	17
4.1 Pienryhmän erilaiset oppijat	17
4.2 Miten nuoret näkevät työelämän?	18
5 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT.....	20
5.1 Kysely	20
5.2 Asiantuntijahaastattelu	22
6 TULOKSET.....	25
6.1 Kyselyn tulokset	25
6.2 Haastattelujen tulokset	32
7 ANALYSOINTI	35
7.1 Kyselyn analysointia.....	35
7.2 Haastattelujen Tiivistelmä.....	36
8 VALITTUJEN MENETELMIEN PERUSTELU	37
9 LOPUKSI	39
LÄHTEET	41

LITTEET	44
---------------	----

1 JOHDANTO

Aleksis Salusjärven kolumnin (2017) mukaan koulutusleikkaus vaikuttaa huolestuttavasti ammattikoulujen arkeen. Koulutusleikkaus on mittaluokaltaan järjestyttävä: 15 prosenttia ammattikoulujen rahoituksesta haihtuu ilmaan ja tulevina vuosina rahoitusta leikataan kaikkiaan neljännesmiljardilla. (Salusjärvi 2017.) Maija Aalto (2017) tuo Helsingin sanomien kolumnissa esille opettajien huolen nuorista joilla ”on oppimisvaikeuksia, mielenterveys- tai päihdeongelmia, erityisen tuen tarvetta. Tai vain kuusitoista vuotta ikää ja koulunkäyntikammo”.

Leikkauksen vastapainona syntyy reformiuudistus. Koulutusleikkauksen reformissa uudistetaan koko ammatillinen koulutus. Nykyiset lait yhdistetään uudeksi sekä nuoria että aikuisia koskevaksi lainsäädännöksi. Reformin uudistukset tulevat voimaan vuoden 2018 alusta. (Opetushallitus 2018.) Reformin tavoitteena on lisätä ja monipuolistaa työpaikalla järjestettävää koulutusta. Tarkoituksena on, että opiskelija voi hankkia osaamista hänelle soveltuvimmalla tavalla esim. työpaikalla käytännön työtehtäviä tehden. Työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta sovitaan jokaisen opiskelijan osalta erikseen yhdessä työnantajan kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018.)

Ammattiopisto Livian maaseutuoppilaitoksessa Tuorlassa leikkaukset näkyivät vuonna 2017 opettajien irtisanomisina ja lomautuksina. Puutarha-alan perustutkinnon puutarhatuotannon osaamisala suoritetaan peruskoulupohjalta kolmessa vuodessa (Livia 2018 a). Tuorlassa on mahdollisuus opiskella puutarhuriksi pienryhmässä ja pienryhmän koulutus on suunnattu mukautetun peruskoulun käyneille tai muuten tukea tarvitseville opiskelijoille (Livia 2018 b).

Koska reformi vaikuttaa jo nyt ammattikoulun arkeen ja painottaa työelämässä opiskelua, halusin opinnäytetyölläni tuoda menetelmiä opettajille ja ohjaajille erityistuen tarpeessa olevien nuorten pienryhmän toimintaan ja erityisesti ryhmätyötaitojen kehittämiseen.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä on, millä keinoin voidaan pienryhmän ryhmätyötaitoja kehittää. Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda ryhmää vahvistavia ja ryhmätyötaitoja kasvattavia menetelmiä koulun arkeen. Lähdin keräämään aineistoa nuo-

rille tehtävällä kyselyllä ja puolistrukturoiduilla asiantuntijahaastatteluilla. Aineistonkeruulla saaduista vastauksista tehtiin opettajille ja ohjaajille käytettävä menetelmäpankki. Menetelmäpankki sisältää 8 erilaista ryhmätyötaitoja kasvattavaa menetelmää, joiden avulla luokan ryhmäyttämistä ja ryhmän yhteishengen vahvistamista voidaan tehdä ympäri vuoden.

Opinnäytetyöni rakentuu siten, että luvussa kaksi kerron tarkemmin Livian pienryhmästä ja luvuissa kolme ja neljä käsittelen tietoperustaa. Menetelmäluvussa viisi kerron käyttämästäni kehittämistyön menetelmistä, jotka ovat kysely ja asiantuntijahaastattelu. Menetelmäluvun jälkeen analysoin menetelmistä syntyneitä tuloksia ja esittelen tuotoksen sekä ehdotuksen jatkoon ja mahdolliseen levittämiseen.

2 CASE MAASEUTUOPPILAITOS TUORLAN PIENRYHMÄ

Opinnäytetyöni tilaaja on Ammattiopisto Livian, maaseutuoppilaitos Tuorlan pienryhmä. Liviaan kuuluu neljä opistoa ja maaseutuopisto Tuorla sijaitsee Piikkiössä ja siihen kuuluu maatalous-, puutarhatalous-, luonto- ja ympäristöala (Livia 2017a). Opetushallituksen (2017) mukaan ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin. Tuorlassa on panostettu työelämän kaltaiseen opetukseen ja koulu on saanut rahaa osittain yhteistyöhankkeista yritysten kanssa. Ammatillista työtettä ylläpitävät ammatilliset ohjaajat, puutarhurit ja hortonomit, jotka ohjaavat oppilaita. Puutarhalaan opiskelijoiden harjoitteluympäristönä ovat kasvihuoneet, joissa kasvatetaan kukkien lisäksi kurkkua ja tomaattia. Muun muassa omenaa viljellään kaupalliseen käyttöön. (Livia 2017a.)

Kuva 1. Ammattiopisto Livian logo

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa erityinen tuki opiskelijoille sekä tutkintokoulutuksessa että valmentavissa koulutuksissa. Erityinen tuki on tarkoitettu opiskelijoille, jotka tarvitsevat pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018.)

Tuorlan pienryhmä on perustettu vuonna 2009. Tuorlassa toimiva pienryhmän koulutus on suunnattu mukautetun peruskoulun käyneille tai muuten tukea tarvitseville opiskelijoille. Kaukkilan ja Lehtosen (2007, 17) mukaan pienryhmässä on yleensä kah-

desta kymmeneen jäsentä ja sen voi muodostaa esimerkiksi pieni työyhteisö tai työnohjausryhmä. Tuorlan pienryhmässä on enintään 12 oppilasta, useimmiten ryhmäkoko on kahdeksan ja kymmenen välillä (Tynkkynen 2018). Pienryhmän nuoret ovat iältään 16-28-vuotiaita. Erityisopettaja Saila Tynkkynen (2018) kertoo miksi pienryhmä alun perin perustettiin:

Puutarhapuolelle tulee tosi paljon tuentarpeessa olevia nuoria ja silloin 2009, tietty ajatusmaailmakin ollut vähän erilainen silloin, siitä on jo melkein 10 vuotta aikaa, niin on nähty, että on tehokkaampaa ja helpompaa opettaa ja saa annettua tukea paremmin, kun on pienryhmä.

(Tynkkynen 2018)

Kuten johdannossa mainitsin, reformin tuomat muutokset lisäävät opiskelujen painotumista työelämään. Tästä syystä on tarpeellista, että pienryhmän kanssa opetallaan työelämässä tarvittavia asioita, esim. ryhmätyötaitoja ja sosiaalisuutta. Myös kuraattori Janna Akselan (2018) mukaan pienryhmä kaipaa:

”Työyhteisötaitoja. Semmoista vuorovaikutustaitoja, koska tietysti sitten kun jokaisella on ne omat taustansa ja muut, niin kyllä ne vuorovaikutustaidot, että ei tehdä vaan yksin vaan opitaan tekemään yhdessä ja niin edelleen ja uskalletaan mennä sinne työyhteisöön.”

Olen valmistunut Tuorlasta puutarhuriksi 2013 Olen myös tehnyt siellä töitä kahtena kesänä sekä syventävän harjoitteluni yhteisöpedagogina, joten koulu, sen työntekijät ja oppilaat ovat tulleet tutuiksi. Pääsin havainnoimaan paljon pienryhmän toimintaa, ja päässyt ohjaamaan pienryhmän nuoria erilaisissa puutarha-alan töissä, joten siksi oma ääneni näkyy läpi opinnäytetyöni yhtenä auktoriteettina.

3 TIETOPERUSTA

Koulun tulisi tuottaa yksilöllistä oppimista, mutta myös ryhmätyötaitoja, vuorovaikutuksen kokemuksia ja valmiutta toimia erilaisten ihmisten kanssa (Kiilakoski 2015, 78). Ryhmän voima on nimenomaan erilaisten mielten kohtaamisessa (Kopakkala 2011, 201).

Tuorlassa mukautettu opetus toteutetaan pienryhmässä, jossa on enintään 12 opiskelijaa (Livia 2018). Johnssonin ja Johnssonin (1997) mukaan pienryhmä muodostuu kahdesta tai useammasta yksilöstä, jotka ovat henkilökohtaisessa (face to face) vuorovaikutuksessa keskenään. Jokainen ryhmän jäsen on tietoinen keskinäisestä riippuvuudestaan ryhmään. Heillä on yhteisiä päämääriä. He ovat tietoisia jäsenyydestään ryhmään ja jokainen on tietoinen toisten kuulumisesta ryhmään. Pienryhmä on sellainen, jossa jäsenet voivat olla intensiivisesti tekemisissä toistensa kanssa. (Kauppila 2000, 86.) Ryhmän määrittelyssä ollaan yksimielisiä siitä, että vuorovaikutus kuuluu keskeisenä ryhmän ominaisuuksiin. Ryhmän jäsenen tulee voida olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Kauppila 2011, 85.)

Luvuissa kolme ja neljä käsittelen tietoperustaa. Lähdin kartoittamaan teorioita ryhmän toiminnan kehitysvaiheista, toiminnallisista menetelmistä, erityisen tuen tarpeesta sekä työelämän vaatimuksista. Haastattelin Tuorlan erityisopettajaa Saila Tynkkystä ja kuraattori Janna Akselaa, käytän heidän haastattelujaan tietoperustana.

3.1 Ryhmän toiminta kehitysvaiheina

Aluksi ryhmän jäsenet ovat erillään toisistaan. Kun ryhmän jäsenet ovat tekemisissä toistensa kanssa, ryhmä alkaa toimia yhdessä ja tapahtuu ryhmäytymistä. Ryhmä elää elämänsä siten, että se kokee erilaisia vaiheita. Ryhmän kehitysvaiheet voivat edetä monin eri tavoin. Ryhmän vuorovaikutukseen liittyvät monet ulkoiset ja sisäiset tekijät, jotka voivat muuttaa ryhmän kehitystä tai palauttaa sitä aikaisempiin vaiheisiin. (Kauppila 2011, 99.) Ryhmän jäsenten keskinäinen viestintä muodostuu monita-

hoiseksi ja ainutlaatuisiksi jäsenten väliseksi vuorovaikutukseksi. Tästä voidaan käyttää nimitystä ryhmäkommunikaatio. Ryhmän vuorovaikutus muodostuu yksilöiden viestinnästä ja heidän tavoistaan toimia sosiaalisissa tilanteissa. (Kauppila 2011, 100.)

On tärkeä ymmärtää ryhmän muotoutumisen merkitys, sillä pienryhmätoiminnassa ryhmä on jo valmiiksi pieni, joten on tärkeää ottaa konfliktit ja erimielisyydet huomioon. Kaikilla ryhmän jäsenillä tulisi olla hyvä olla ja tulla kuulluksi.

Kauppila (2011, 98-99) määrittelee ryhmän kehittymisen viiden eri vaiheen kautta:

1.

Muotoutumisvaihe:

Ryhmä ei ole selvillä tavoitteistaan, normeistaan eikä siitä, miten roolit muodostuvat. Pohditaan pelisääntöjä, keskustelun aiheet helposti yleisellä tasolla. -- Jäsenet tarkkailevat tilannetta ja toistensa käyttäytymistä, odottavat toisiltaan aloitteita ja etsivät omaa paikkaansa ryhmässä.

2.

Kuohuntavaihe:

Jäsenet voivat klikkiytyä ryhmän sisällä pieniksi sirpaleryhmiksi. Klikkiytyminen on sitä vahvempaa mitä vaikeampaa ryhmän jäsenten on ilmaista ryhmässä omia tunteitaan. -- Ryhmän kohtaamat haasteet ja kilpalutilanne luovat mahdollisuuksia klikkiytymiseen ja ristiriitoihin. Ryhmä ei ole vielä kehittynyt ratkomaan ristiriitoja. -- Ryhmä saattaa joutua määrittelemään uudelleen tavoitteitaan ja toimintanormejaan tai ratkomaan valtaongelmia, ennen kuin toiminta saadaan jälleen vauhtiin.

3. **Yhteistoiminnan syntymisen vaihe:**

Ryhmän sisäinen yhteenkuuluvuus kehittyy ja voidaan puhua ryhmätunteesta. – Ajoittain ryhmän toimintaa leimaa tasapainoinen yhteistyö. Menettelytavat vakiintuvat. Ryhmä elää nyt rakentavan toiminnan kautta. Ryhmän jäsenet tietävät toiminnan tavoitteet ja oivaltavat omat tehtävänsä ja paikkansa ryhmässä. – Vuorovaikutus on toimivaa, ja ryhmän jäsenet alkavat ilmaista itseään yhä vapautuneemmin.

4. **Kypsän toiminnan vaihe:**

Ryhmässä on syntynyt toimiva työnjako ja jäsenten asema on vakiintunut. Jäsenten roolit ovat muodostuneet ja toiminta on vakiintunut. Ryhmä alkaa toimia ryhmänä ja jäsenten sitoutuminen ryhmän tavoitteisiin on yhä sisäistyneempää. Ryhmän jäsenten asema vakiintuu, yhteistyö sujuu, ja kaikki tuntevat ja tietävät toisensa kyvyt ja mahdollisuudet. Toisten huomioon ottaminen on parantunut. Esiintyvät ristiriidat pystytään ratkaisemaan siten, ettei niistä aiheudu merkittäviä ongelmia.

5. **Ryhmän hajoaminen:**

Ryhmä on ehkä suorittanut tehtävänsä loppuun tai päässyt tavoitteeseensa. Ryhmän hajautuminen on monissa ryhmissä luonnollista, ja siihen on varauduttu. – Pitkään yhteistoimintaa tehneen ryhmän hajotessa tunnesiteiden katkeaminen voi olla jollekin jäsenille varsin ahdistava ja vaikea tilanne. Useimmilla ryhmien toiminnan päättymiseen liittyy haikeuden tunteita ja ryhmätuen päättyessä pyrkimystä itsehallinnan lisäämiseen. (Kauppila 2011, 98-99.)

Kauppilan (2011, 101) mukaan ryhmässä on tavallisesti ilmaisutaidoiltaan eritasoisia henkilöitä. Jotkut voivat hallita ja dominoida ryhmää olemalla liikaa äänessä. Silloin vetäytyvät henkilöt kokevat jäävänsä sivuun. Saloviita (2006, 81) kertoo että ennen kuin ryhmätyö alkaa sujua, oppilaat tarvitsevat tiettyjä sosiaalisia vähimmäistaitoja, joita ryhmätyöhön osallistuminen edellyttää. Ryhmän jäsenten täytyy myös tuntea, että he kuuluvat yhteen. Pienryhmässä erityisen tuen tarpeessa olevilla nuorilla on erilaiset kyvyt kommunikoida ja erilaisia tarpeita. Tynkkynen (2018) mukaan pienryhmäläisillä täytyy olla tietyt oppimistaidot ja ne tietyt perus sosiaaliset taidot, että Tuorlaan voi tulla, sillä Tuorla ei edelleenkään olla erityisoppilaitos.

Ryhmätyötaitojen kehittämisestä Tynkkynen (2018) kuvailee hyvin, miten ihanteellinen ammattikoulun toiminta on sillä, puutarhurin ammatti vaatii yhteistyötä ja koulussa jo opetellaan yhdessä tekemistä käytännön töiden kautta, esim. kannetaan yhdessä multasäkki sisälle. Kauppila (2011, 101) jatkaa, että jäsenten yhteistoiminta muodostaa prosessin, johon ryhmän jäsenet voivat osallistua ja vaikuttaa. Ryhmän jäsenet harjaantuvat toimimaan yhteistyössä ja vähitellen jäsenet sisäistävät ryhmän tavoitteita. Varsinaiset ryhmän tehtävät vaihtelevat perustehtävien mukaan. Tästä syystä jäsenet joutuvat mukaan mitä erilaisimpiin yhteistoimintaprosesseihin. (Kauppila 2011, 101.)

Tynkkynen (2018) toteaa, että nuoret tajuavat töitä tehdessä, ettei sitä työtä tehdä yksin vaan porukassa. Henkilöt tutustuvat toisiinsa ja turvallisuus lisääntyy. Välttämättömiä edellytyksiä ovat riittävä keskinäinen vuorovaikutus, jatkuvuus, yhteinen tehtävä ja kohtuullisesti toteutuva työnjako. Kehitys ei silti etene tasaisesti ensimmäisestä vaiheesta vaiheeseen neljä. Yleensä ryhmä etenee, taantuu ja taas etenee. (Kopakkala 2011, 190.) Opinnäytetyöni tarkoituksena on kerätä ryhmätyötaitoja vahvistavia menetelmiä, joita voidaan hyödyntää ryhmän muodostusvaiheissa 1-3.

3.2 Ryhmädynamiikka ja ryhmäyttäminen

Perinteisesti ryhmädynamiikan, koulukielellä luokkahengen, muovautuminen on pitkälti jätetty nuorten itsensä kontolle. Tällöin luokkien toiminta on jäänyt sen varaan, miten ryhmä muovautuu ja minkälaisia rooleja ja normeja sinne syntyy. (Kiilakoski

2015, 95.) Ryhmän vuorovaikutus sisältää jatkuvasti jännitteitä ja ristiriitatilanteita, joita pitää riittävästi ratkoa. (Kopakkala 2011, 190.) Ryhmä kehittyy, kunnes ehkäiseviä asioita on kasaantunut liikaa. Usein jokin muutos saa aikaan roolien ja niihin liittyvien valtasuhteiden epävakauden. Monet kokeilevat valtansa rajoja ja ristiriitaiset pyrkimykset laukaisevat konfliktin. Vaikka konflikti näyttää usein yksittäisten henkilöiden välisenä, se heijastaa useimmiten yleistä jännittyneisyyttä ja tunkkaisuutta ryhmän sisäisessä vuorovaikutuksessa. (Kopakkala 2011, 193.) Myös Tuorlassa on havaittu ryhmädynamiikan vaikutus erityisohjauksessa:

”Ryhmädynamiikka on se yks isoin asia. Ne on nuorii, niiden mielet muuttuu jos ei nyt ihan tunneittain niin puolipäivittäin ainakin. Sitten ne tappelee keskenään elikkä se ryhmäytyminen on mun mielestä viisinkertaista verrattuna esim. yleisryhmään. Se ryhmäytyminen täytyy olla yks mikä täytyy ottaa huomioon. Sitten ne tarttis opetella sitä ryhmässä olemista ja ryhmässä kulkemista, toisaalta meidän pitäis ottaa kaikki vastaan yksilöinä.”

(Tynkkynen 2018)

Kiilakoski (2015, 60) toteaa, että koulussa pitäisi valmentaa nuoria ryhmässä toimimiseen ja pohtia nuorten kanssa yhdessä esimerkiksi, miten nuoren oma toiminta vaikuttaa muihin, minkälaisia rooleja hän ottaa ryhmässä, milloin ryhmät toimivat tehokkaasti ja millaisia kehitysvaiheita ryhmillä on ollut. Kiilakoski (2015, 60) jatkaa että ryhmänohjauksen taidot ja ryhmädynamiikan taju on keskeinen osa sitä motivaatioperustaa, joka mahdollistaa nuorisotyölle pääsyn kouluun. Ryhmäyttäminen näyttää olevan ympäri Suomea perustoiminto, jonka nuorisotyön ammattilaiset näkevät tärkeänä. Usein ryhmäyttäminen vie koulun alussa joko muutaman oppitunnin tai koko päivän. (Kiilakoski 2015, 60.)

Tuorlan kuraattori Janna Aksela (2018) käyttää joka vuoden alussa yhden päivän uusien luokkien ryhmäyttämiseen ja pitää elämäntaitotunteja pienryhmille. Ryhmäyttäminen nähdään tärkeäksi yhteistyön muodoksi, joka voi tukea luokan toimintaa paljonkin (Kiilakoski 2015, 60). Oppilaat tulevat opettajatutorin kanssa ryhmäytymispäivään ja päivä aloitetaan tutustumisharjoituksilla. Aksela (2018) kertoo, että opiskelijatutorit ovat auttamassa ryhmäytymispäivässä ja he pääsevät opettelemaan ryhmän ohjaamista. Pienryhmän elämäntaitotunnit sisältävät mm. tunteja ravinnosta, seksuaalisuudesta, päihteistä, rahan käytöstä sekä työkyvyn ylläpitämistä (Aksela 2018). Nuoret

opiskelijat tarvitsevat tukea ja ohjausta opiskeluun liittyvien asioiden lisäksi niin ihmissuhteisiin, seksuaalisuuteen kuin päihteisiinkin liittyvissä asioissa. Paljon keskustellaan myös terveellisistä elämäntavoista; unirytmistä, ruokavaliosta ja liikunnan merkityksestä. (Lahti 2015, 21.)

Aksela kuvailee työkyvyn ylläpitämisestä, että hän läpi käy ryhmän kanssa työkykyta-
loa joka sisältää perusjuttuja, esim. miten ravinto, uni ja liikunta vaikuttavat työky-
kyyn. Akselan (2018) mukaan pienryhmä kaipaa tällä hetkellä työyhteisötaitoja.

”Semmoista vuorovaikutustaitoja, koska tietysti sitten kun jokaisella on ne omat taustansa ja muut, niin kyllä ne vuorovaikutustaidot, että ei tehdä vaan yksin vaan opitaan tekemään yhdessä ja niin edelleen ja uskalletaan mennä sinne työyhteisöön.”

(Aksela 2018)

Opinnäytetyöni tarkoituksena/ yhtenä tavoitteena on tuoda koulun arkeen enemmän ryhmädynamiikan vahvistamista, jotta suuremmilta ongelmilta vältyttäisiin ja ryhmäntoiminta olisi sujuvampaa ympäri vuoden.

3.3 Toiminnalliset menetelmät

Toiminnallisissa menetelmissä korostetaan yhteistoiminnallisuutta ja yhdessä tekemistä, mitkä lisäävät osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. (Nietosvuori 2008, 136 –137.) Toiminnalliset menetelmät voivat edesauttaa yksilöä löytämään uusia ja erilaisia näkökulmia pohtimiinsa asioihin, mikä motivoi omien ongelmien tarkasteluun. Menetelmien mahdollistaman keskustelun kautta pystytään jakamaan ja kokemaan asioita yhdessä sekä saadaa tunne toisten ihmisten läheisyydestä. (Nietosvuori 2008, 136 – 137.)

Toiminnallisten menetelmien avulla voidaan tarkastella myös ryhmäläisten elämään liittyviä vuorovaikutustilanteita ja ryhmän jäsenten tunteita, kokemuksia, mielipiteitä, arvoja ja tavoitteiden asettelua (Tarkiainen & Salomäki 2005, 125). Toiminnallisten menetelmien tarkoitus on ulkoistaa asiat näkyviksi ja kuuluviksi. Mieltä vaivaava asia muuttuu erilaiseksi, kun sitä tekee maalauksen, lumiveistoksen, novellin tai kertomuksen. Tai kun siitä kertoo avoimesti ja juurta jaksain ihmiselle, joka ymmärtää asian.

(Kopakkala 2011, 182.) Tuorlan opinnot ovat käytännönläheisiä ja työpainotteisia (Livia 2018). Tästä syystä toiminnalliset menetelmät soveltuvat hyvin ammattikoulun arkeen käytännöllisyytensä vuoksi.

Tuorlan kuraattori Aksela (2018) on monta vuotta käyttänyt ryhmäytymispäivässä toimivaksi todettuja kuvakortteja ja kinderleluja. Jokainen saa omalla vuorollaan kertoa itsestään jotain näiden välineiden avulla. Muita menetelminä käytetään ongelmanratkaisutehtäviä mm. pomminpurku, luottamusharjoituksena hämähäkinverkko, ryhmäsukset ja sitten tänä vuonna käytössä oli isoista palikoista tehty torni. Muita perinteisiä pihaleikkejä kuten, värileikkiä, peilileikkiä ja pallon heittoa vedetään myös opiskelijatutoreiden ohjauksella. (Aksela 2018)

Päivän päätteeksi pidettävästä koonnista on luovuttu, sillä joka vuosi aloittaa 7 uutta ryhmää ja purkuun kuluu paljon aikaa. Aksela (2018) toteaa, että pääpointtina on kuitenkin ryhmäyttää sitä omaa luokkaa, että he tutustuvat toisiinsa ja opettajatutor pääsee osallistumaan leikkeihin sekä havainnoimaan omaa ryhmäänsä.

4 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa on tarkoitus tarkastella mitä tarkoittaa erityisen tuen tarpeessa oleva ja miten #Kun koulu loppuu- raportin mukaan nuoret näkevät koulun jälkeisen ajan esim. työelämän.

4.1 Pienryhmän erilaiset oppijat

Oppimisvaikeudet ovat hyvin yleisiä: jopa 25 prosentilla väestöstä on jonkinasteisia hankaluuksia oppimisessa. Erilaiset oppijat eivät ole saamattomia tai tyhmiä, vaan heillä on erilainen tapa oppia, prosessoida ja hahmottaa tietoa. (KSL Opintokeskus 2018.) Tynkkynen (2018) mukaan erityisohjauksessa on tärkeää ottaa kaikki vastaan yksilöinä, huomioida ryhmäytyminen sekä ryhmädynamiikka, varsinkin pienryhmässä. Tynkkynen näkee, että nuoret kaipaavat selkeää ohjausta, jossa ryhmälle kerrotaan etukäteen mitä ollaan tekemässä, sillä nuoret tekevät montaa asiaa elämässään ensimmäistä kertaa. Käytännön tekeminen ja sitä kautta oppinen ovat ammattikoulussa selkein tapa ohjata. Ohjaajan työkaluista Tynkkynen (2018) nostaa esille ammatillisuuden merkityksen, oman itsensä nostaminen tilanteen yläpuolelle esim. tilanteissa joissa ryhmä on rauhaton, ohjaajan tulisi osata rauhoittaa se menettämättä itse hermojaan. Ja se ettei ohjaaja ole terapeutina nuorille.

Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin, tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelijajärjestelyjä. Erityisen tuen järjestelyt ovat yksilöllisiä ja ne suunnitellaan opiskelijan tarpeista lähtien. Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen niin ammatillisissa perustutkinnoissa, ammattitutkinnoissa kuin erikoisammattitutkinnoissa sekä valmentavassa koulutuksessa. Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä tukea saavuttaakseen tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet. Mikäli opiskelija on vain tilapäisesti tuen tai ohjauksen tarpeessa, ei tätä toimintaa katsota erityiseksi tueksi. (Opetushallitus 2018, 1.) Pienryhmään tullessa nuorella yleensä on erityisen tuen tarpeita, mutta ne voivat vaihdella suuresti ryhmän kesken. Esimerkiksi harjoittelussa ollessani pienryhmässä

oli nuoria, joilla oli lukihäiriöitä, keskittymisvaikeuksia, ADHD:tä, Asbergeria ja autistinen nuori, jolla oli henkilökohtainen avustaja muutaman kerran viikossa mukana tunneilla.

Erityisen tuen tavoitteena on tarjota yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet ja tasa-arvoiset elämisen mahdollisuudet kaikille nuorille ja aikuisille. Oppimisen tukemisessa hyödynnetään moniammatillista yhteistyötä ja kokonaiskuntoutuksellista otetta. Kokonaiskuntoutuksellisella otteella tarkoitetaan opiskelijan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukemista opintojen aikana. (Opetushallitus 2018.)

Oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen koskevan suunnitelman (HOKS) mukaisesti. HOKSssa määritellään mm. opiskelun erityiset painoalueet, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat, oppilaan itsearviointi sekä muut pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat ja oppimateriaalit. Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOKSssa luetellaan nämä aiheet sekä määritellään niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä määritellään, miten edistymistä seurataan ja arvioidaan. (Opetushallitus 2018.) Kaikille pienryhmän nuorille on tehty HOKS ja kokeet, sekä näytöt suoritetaan mukautettuna joidenkin nuorien kohdalla.

4.2 Miten nuoret näkevät työelämän?

Taloudellinen tiedotustoimisto teki kyselyn nuorille 2018 ja siitä tehtiin #Kun koulu loppuu, Nuorten tulevaisuusraportti. Kyselyyn vastasi yhteensä 11,335 nuorta, joista 3105 oli ammattikoululaisia. Kysymykseen *Mitä aiot tehdä valmistumisen jälkeisenä vuotena*, 90% ammattikoulussa opiskelevista nuorista vastasi hakevansa töitä. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2018, 5.) Tästä nähdään, miten tärkeää työn saaminen on vastavalmistuvilla nuorilla, joten työelämätaitojen kehitys on tarpeellista.

Kun nuorilta kysyttiin *Oletko saanut riittävästi ohjausta opintojesi aikana*, 69% vastaajista oli mielestään saanut riittävästi ohjausta opintoihin liittyen, 32% jatko-opin-

toihin liittyen ja 33% uravalintoihin liittyen. Raportista havaitsee, että verrattuna lu-kiolaisiin, ammattikoulussa ohjaus on vähäisempää. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2018, 9.) Myös Tuorlassa asia on huomattu. Pienryhmä tarvitsisi myös ns. ”isosiskon tai -veljen” auttamaan tilanteissa joihin kuraattoria ei tarvita, esim. nuorten välisiin konflikteihin (Tynkkynen 2018).

”Oppilaitoksen systeemeistä niin ois paras, jos meillä olisi kaks ohjaajaa siellä, tai töistä riippuen, että olis se mahdollisuus, mutta eihän meillä aina ole sitä mahdollisuutta.”

(Tynkkynen 2018)

#Kun koulu loppuu -raportista huokuu, että jokainen nuori nostaa työn merkityksen korkealle, jopa 91% ammattikoulun vastaajista uskoo, että hänelle löytyy oma paikka työelämässä (Taloudellinen tiedotustoimisto 2018, 15). Raportissa kysyttiin, *Kuinka hyvin koulussa opetetaan seuraavia työelämätaitoja*, ja tarkastelen tässä vain kolmea kohtaa: yhteistyökyky, muiden auttaminen ja vuorovaikutustaidot. Yhteistyökykyä ammattikoululaisten nuorten mukaan koulussa opetetaan 85% eli kiitettävästi, muiden auttamista 81% eli kiitettävästi ja vuorovaikutustaitoja 79% eli hyvin. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2018, 16.) Onneksi näitä työelämätaitoja opetetaan kouluissa kiitettävästi tai vähintään hyvin. Työelämätaidot ovat siis hyvin tärkeitä ja niihin on hyvä käyttää aikaa, varsinkin pienryhmän kanssa, sillä uusien taitojen opetteluun menee kauan aikaa.

5 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää millä keinoin pienryhmän ryhmätyötaitoja voidaan kehittää. Aloitin tutkimukseni tekemällä kyselyn pienryhmälle sekä aikuisryhmälle ja sen jälkeen tekemällä haastatteluja asiantuntijoille. Seuraavassa erittelyä erilaisten menetelmien käytöstä opinnäytetyöni kannalta.

5.1 Kysely

Lähdin keräämään tietoa opinnäytetyötäni varten ensin kyselyn avulla. Kyselytutkimuksen etu on se, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto, jossa suurelta määrältä ihmisiä voidaan kysyä monia asioita. Kysely on menetelmänä verraten nopea ja tehokas. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 108.)

Kyselylomakkeen suunnittelu perustuu kehittämistyön tavoitteisiin, joiden tulee olla tekijälle selvillä ennen lomakesuunnittelun alkamista. Lomakkeeseen sisällytetään kaikki sellaiset ja vain sellaiset kysymykset, jotka tarvitaan työn tavoitteiden saavuttamiseksi. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 115.) Kyselyn kysymyksiä miettiessäni aiheeni oli vielä kaksiosainen, ryhmätyötaidot sekä sosiaalinen vahvistaminen. Tästä syystä osa kyselyn kysymyksistä eivät vastaa opinnäytetyöni tutkimuskysymykseen, jälkikäteen ajatellen olisi pitänyt rajata aiheeni jo paljon aiemmin.

Kaikkiaan kysely on hyvä aloittaa kysymyksillä, joihin on varmasti helppo vastata (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 117). Tekemäni kyselyn alussa on avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja saa vapaasti kirjoittaa aloitetun lauseen loppuun, esim. Minulle on tärkeää tai Unelmoin. Avoimien kysymysten tarkoitus oli lämmitellä vastaaja aiheeseen, saada ajatus liikkumaan ja antaa vastaajalle vapaus ilmaista ajatuksiaan ilman valmista vastausta.

Toteutin kyselyn kolmella pienryhmällä, sekä kahdella aikuisryhmällä saadakseni vertailukohteen pienryhmän vastauksille, sekä mahdollisen jalkauttamissuunnitelman menetelmäkansiolle vastausten perusteella. Ennen kyselyn jakamista ryhmälle, kerroin itsestäni, opinnäytetyöni aiheesta ja siitä mitä olin tekemässä. Jaoin kyselyt pöydille ja laitoin värikynät kiertämään. Kävin kyselyn läpi kohta kohdalta, ja painotin että

tiedot eivät leviä mihinkään, ketään heistä ei voida yksilöidä vastausten perusteella, sillä kyselyt tehtiin nimettömänä. Ainoat henkilökohtaiset tiedot olivat ikä ja sukupuoli. Kyselyn tekemiseen meni keskimäärin 15 minuuttia.

Kyselylomakkeen tavoite oli selvittää miten nuoret arvioivat omia kykyjään ryhmätyötaidoissa ja heidän itseluottamustaan. Lomakkeessa on väittämiä, joista piti valita hymiö, asteikolla 1-5, sen mukaan kuinka vahvasti on samaa tai eri mieltä väittämän kanssa. Numeroiden sijasta kyselylomakkeessa näkyi viisi erilaista hymiötä, hyvin iloisesta, hyvin surulliseen. Esim. nuori joka ei pidä ryhmätöistä ollenkaan vastaisi väittämään ”Pidän yhdessä tekemisestä” rastittamalla surullisimman hymiön.

Lomakkeen toisella puolella oli väritysväittämiä, ja näihin tuli vastata värittämällä yhtä monta palkkia kuin koki olevan samaa tai eri mieltä väittämän kanssa. Asteikolla 1-5. Esim. väritysväittämään ”Tulen toimeen muiden kanssa” nuori, joka mielestä hän tulee hyvin muiden kanssa toimeen, värittäisi kaikki palkit. (Liite kuva 2.)

Lomakkeen pituus ja ulkoasun selkeys ovat erittäin tärkeitä sekä vastaajalle että myöhemmin tietojen tallentajalle (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 116). Kyselyni oli kaksi sivuinen ja suunnittelin sen itse Canva ohjelmalla. Halusin että lomake on hauska, helppo tehdä, jonka ohjeistaminen on selkeää ja jonka väittämät ovat yksinkertaisia. Tein kyselyn Canva ohjelmalla, sillä halusin saada siitä leikkisän sekä helposti lähestyttävän. (Liite kuva 1 ja 2).

Aineiston keräämiseen hyödynsin harjoitteluaikaani Liviassa. Tein nuorille kyselyn heidän sosiaalisista vahvuuksistaan, ryhmässä työskentelystä. Rasti ruutuun väittämiä mm. ”Pidän yhdessä tekemisestä”, ”Haluan kuulua porukkaan” ja ”Näen hyvää muissa” kertovat oppilaan omasta näkemyksestä ryhmätyöskentelyn mielekkyydestä ja muiden ihmisten huomioon ottamisesta.

Väittämät kuten ”Olen oma-aloitteinen”, ”Pidän itsestäni” ja ”Uskon itseeni” kertovat oppilaan näkemyksestä omista sosiaalisista taidoista sekä itseluottamuksesta. Hyödynsin näitä alun perin sosiaaliseen vahvistamiseen liittyviä kysymyksiä avaamalla niitä.

Kyselyn haasteet

Kyselyä tehdessä huomasin puutteita. Väritystehtävässä ohjeistus oli monitulkintainen ja muutamat oppilaat olisivat kaivanneet enemmän ohjausta (lopputuloksena että pari heistä väritti kaikki palkit). Kyselyn keskeisenä heikkoutena pidetään tuotetun tiedon pinnallisuutta (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 108). Tästä syystä halusin myös tehdä haastatteluja. Kyselyn ryhmätyötä käsittelevässä osassa on liikaa toistoa, kysymykset ovat samankaltaisia eivätkä tuota uutta tietoa. Kysymyksiä laadittaessa on hyvä keskittyä muotoilemaan kysymyksistä yksiselitteisiä, jotta jokainen vastaaja ymmärtää kysymyksen samalla tavalla (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 117). Huomasin, että pari kysymystä oli liian laajoja esim. Minulla on hyvä itsehillintä, mutta minkä suhteen? Tulevaisuudessa jos kyselyä käytetään jatkossakin ryhmän arvioinnissa, muuttaisin muutamia kysymyksiä.

5.2 Asiantuntijahaastattelu

Haastattelu on yksi yleisimmin käytetyistä tiedonkeruumenetelmistä sekä tutkimusetta kehittämistyössä. - Haastattelujen tehtävänä voi olla esimerkiksi asioiden selvittäminen tai syventäminen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 95.) Haastattelin kolme eri ammateissa olevaa, erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten kanssa työskentelevää henkilöä.

Käytin strukturoitua haastattelumenetelmää, sillä minulla oli valmiita kysymyksiä ja esitin ne tietyssä järjestyksessä. Täysin strukturoidussa haastattelussa kysymykset on muotoiltu valmiiksi ja ne esitetään ennalta määrättyssä järjestyksessä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 97). Haastattelun tarkoituksena oli selvittää mitä keinoja eri kouluissa käytetään, kun ohjataan erityisen tuen tarpeessa olevien nuoria.

Haastateltavina olivat Taina Vikman, erityisluokanopettaja ja oppilaanohjaus Luolavuoren koulusta, Kati Länsiö, kuraattori Turun Ammatti-instituutista ja Spesiasta sekä Tiina Leiponen-Kurola, erityisopettaja, Samppalinnan koulusta, nykyinen Katariinan koulu. Päädyin haastattelemaan heitä siksi, että Luolavuoren koulussa, Spesiassa sekä nykyinen Katariinan kouluun yhdistynyt Samppalinnan koulussa.

Otin yhteyttä haastateltaviin sähköpostilla, jossa kerroin hieman itsestäni, opinnäyte-työni aiheen ja haastattelun aiheen. Sovimme haastattelut haastateltavien työpaikoille.

Haastattelun aluksi esittelin itseni ja toin mukaanni Tuorlan omenamehua kiitokseksi haastatteluun suostumisesta. Kaikki haastateltavat tiesivät Tuorlan etukäteen, ja osa heidän opiskelijoistaan tulivat tutustumiskäynnille tai opiskelivat jo Tuorlassa.

Haastattelut kannattaa yleensä nauhoittaa, sillä se vapauttaa haastattelijan muun muassa tarkkailemaan haastateltavaa (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 96). Haastattelujen aluksi kerroin äänittäväni haastattelun, jotta pystyin palaamaan tietoihin ja litteroida ne myöhemmin. Haastattelut kestivät noin 15 minuuttia, kysymyksiä oli neljä.

Kysymykset:

1. Mitä on tärkeää ottaa huomioon erityisohjauksessa?
2. Millaisia taitoja nuoret kaipaavat ja mihin kaivataan ohjausta?
3. Millaisia työkaluja ohjaaja tarvitsee ohjaustyössä?
4. Kuinka ko. paikassa vahvistetaan ryhmäytaitoja?

Haastattelujen määrä (3) ei anna tarpeeksi paljon tietoa, jotta sen voisi yleistää laajemmaksi, mutta oman opinnäytetyöni kannalta se on riittävä määrä. Pystyn vertailemaan haastateltavien antamia vastauksia ja saamaan tarvittavat tiedot opinnäytetyötäni varten.

Aineiston valmistelun tavoitteena on varmistaa, että aineisto on selkeä ja sisällöltään valmis analysointia varten. Käytännössä tämä tarkoittaa aineiston muokkaamista digitaalseksi (esim. tekstin litteroimista, piirustusten skannaamista tai kuvaamista digikameralla). (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 123.) Löydettyäni toiminnallisia menetelmiä eri lähteistä keräsin ne kaikki yhteen Word-tiedostoon, ja kirjasin ylös lähteen.

Aineiston ryhmittelyssä koodattu alkuperäisaineisto käydään tarkasti läpi ja siitä etsitään samankaltaisuuksia tai eroja kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään, yhdistetään luokaksi ja nimetään luokan sisältöä kuvaavalla nimikkeellä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 125.) Valitsin teemoiksi sosiaalisuus, kommunikointi, yhteistyö ja ryhmädynamiikka. Tarkoituksena oli löytää sopivia toiminnallisia menetelmiä käytettäväksi ja vertailla niiden hyödynnettävyyttä, monipuolisuutta sekä mihin ryhmän muodostumisvaiheeseen ne sopivat.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli etsiä toiminnallisia menetelmiä kolmeen ensimmäiseen ryhmän muodostumisvaiheeseen: muotoutumisvaihe, kuohuntavaihe, yhteistoinnin vaihe (Kauppila 2011, 98-99). Tällä keinoin opinnäytetyöni tuotosta voidaan hyödyntää ympärivuoden, jokaisen pienryhmän kohdalla. Rajaamalla opinnäytetyöni tuotoksen kolmeen ensimmäiseen ryhmän muodostumisvaiheeseen, sain painotettua ryhmäytymistä ja etsin siihen soveltuvia toiminnallisia menetelmiä.

6 TULOKSET

Opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelminä käytin kyselyä, jonka teetin pienryhmillä sekä aikuisryhmillä, sekä asiantuntijahaastatteluita.

6.1 Kyselyn tulokset

Harjoittelussa ollessani hyödynsin aikaani ja teetin kyselyt nuorilla ja tein 3/5 haastattelua keväällä 2018. Viimeisen kyselyn teetin syksyn alussa (2018) kun uusi pienryhmä oli aloittanut koulun ja ollut yhdessä noin kuukauden verran. Teetin kyselyn myös aikuisryhmillä saadakseni vertailukohteen, sekä mahdollisesti jalkauttamissuunnitelman.

Analysoin avoimista kysymyksistä vain muutamia; Minulle tärkeää on, En pidä ollenkaan sekä Haluaisin. Kävin läpi pienryhmän ja aikuisryhmän vastaukset, kirjasin niitä Excel taulukkoon ja numeroilla merkitsin, mikäli ilmeni samoja vastauksia. Taulukoinnin jälkeen muokkasin niistä pylväsdiagrammeja, jotta tulokset olisivat lukijalle selkeämpiä.

Tein taulukot kyselyn kahdesta osasta. Rasti ruutuun osiossa vastaaja rastittaa jonkun hymiöistä, hän valitsee sen mikä mielestään vastaa mielipidettään asiasta. Muutin hymiöt ensin numeroiksi, suruhymiö vastaa numeroa 1, hymyilevin viimeisin hymiö vastaa numeroa 5, jonka jälkeen numerot muuttuivat asteikoksi Täysin samaa mieltä (5) – Täysin eri mieltä (1). Käytän myöhemmin analysoinnissa nimeä Rasti ruutuun osio

Esim.

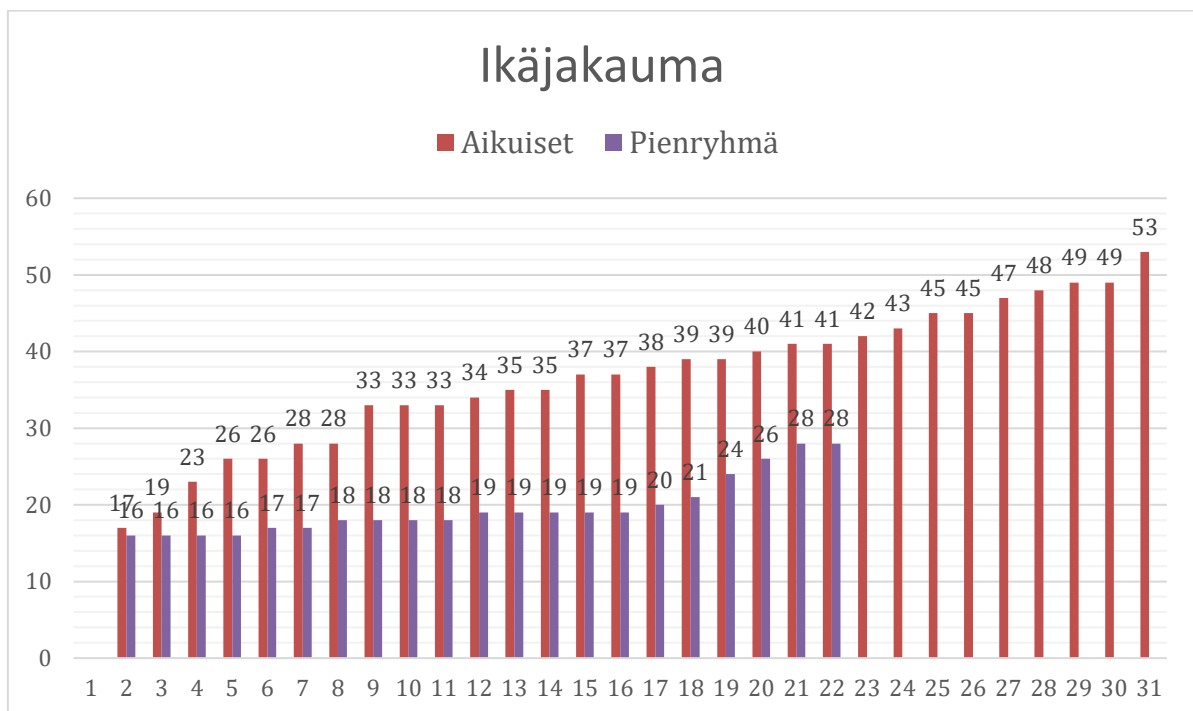

hymyilevä hymiö vastaa lukua 4 eli Osittain samaa mieltä.

Taulukoin tyttöjen ja poikien vastaukset ensin erikseen nähdäkseni sukupuolisen eron vastauksissa, vaikka pääasiassa tutkin kuitenkin yhteisiä tuloksia, sillä sukupuolella ei ole tutkimukseni kannalta suurta merkitystä.

Käytin rastiruutuun/hymiökysymyksiin kohtaan pylväsdiagrammia, sillä mielestäni se on selkeä kuvastamaan mihin kysymyksiin nuoret vastasivat. Ympyräväritysväittämiin käytin vaakasuuntaista pylväsdiagrammia, jotta kyselyn osa-alueet erottuvat toisistaan. Muutamissa kohdissa kyselyyn vastannut nuori ei ollut rastittanut kaikkia kohtia, tai jätti värittämättä osioita kokonaan, joten tästä syystä vastaajien lukumäärä vaihtelee joidenkin kysymysten kohdalla. On ymmärrettävää, että näin voi käydä, sillä osalla nuorista on vaikeuksia seurata ohjeita tai hankaluuksia keskittymisen kanssa tai on kyse vain siitä, ettei nuori halua vastata kyseiseen kysymykseen ja jättää siksi vastaamatta.

Suomalaisessa valtakunnallisessa tutkimuksessa käytetään yleensä vähintään tuhat hengen otoksia, jolloin tulosten virhemarginaali on muutamia prosenttiyksiköitä. Jos perusjoukko on pieni, on mielekästä jättää otanta tekemättä ja tehdä niin sanottu kokonaistutkimus eli kerätä tiedot kaikista perusjoukon jäsenistä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 111.) Tavoitin pienryhmän nuorista 21 kpl kaiken kaikkiaan 30 nuoresta. Tekemäni kyselyn perusjoukko on siis kohtuullisen pieni, 21 nuorta ja vertailukohteen aikuisryhmästä kyselyn teki 31 kpl. Tästä syystä en lähde tekemään erillisiä otantoja kyselyihin vaan tutkin perusjoukkoa kokonaisuutena.

Kaavio 1 Vastaajien ikäjakauma

Kaaviosta 1. näkee kyselyyn vastanneiden pienryhmän sekä aikuisryhmän ikäjakaman. Aikuisryhmän vastaajia oli yhteensä 31 kpl ja aikuisryhmän iän keskiarvo on 35,5. Pienryhmässä kyselyyn vastaajia oli 21 kpl ja ikien keskiarvo on 19,6. Ryhmien ikien erot vaikuttavat opetustapaan, aikuisryhmällä voi olla enemmän itsenäisiä tehtäviä ja etätehtäviä, kun taas pienryhmässä yhdessä tekeminen, yksilöllisten haasteiden huomiointi ja avustaminen tulee ottaa huomioon.

Avoimet kysymykset

Kyselyn alussa olevista avoimista kysymyksistä (ks. Liite kuva 1) erittelin kolme kysymystä ja analysoin pienryhmän vastauksia sekä vertailen niitä aikuisryhmän vastauksiin. Avoimista kysymyksistä analysoin: Minulle tärkeää on, Haluaisin ja En pidä ollenkaan.

Pienryhmän vastauksista avoimeen kysymykseen ”*Minulle tärkeää on*”, oli yksi ylitse muiden. 13 kpl vastaajaa 21 kpl eli 62% vastaajista koki tärkeänä perheen, läheiset ihmiset sekä ystävät. Muita tärkeinä pidettyjä asioita oli mm. itsenäistyminen, onnellisuus, työn tekeminen kasvihuoneessa sekä terveys. Aikuisryhmän vastauksissa avoimeen kysymykseen ”*Minulle tärkeää on*”, vastaukset olivat hieman eri tavalla painotuneet verrattuna pienryhmään. Terveys ja hyvinvointi oli vastattu 10 kertaa (32%), perhe ja ystävät 9 kertaa (29%) ja luonto 5 kertaa (16%). Muut vastaukset olivat hajanaisia.

Aikuisryhmän vastauksissa avoimeen kysymykseen ”*En pidä ollenkaan*”, huoli ympäristön ongelmista sai 4 vastausta, mutta eniten vastauksissa nousi ilkeät ja itsekkäät ihmiset. Myös pienryhmän vastauksissa muutamissa mainittiin ilkeät ihmiset, valehtelu ja yksinäisyys, mutta eniten samoja vastauksia sai päihteet.

Pienryhmän avoimissa vastauksissa kysymykseen ”*Haluaisin*” sai vaihtelevia, mutta paljon puhuvia vastauksia. Vastauksina oli mm; olla töissä puutarhurina, oppia paremmin rahankäytön, olla terve, oma asunto, oma eläin, matkustella, nauttia elämästä, sillä se on liian lyhyt murehtimiseen ja pärjätä elämässä perushyvin. Aikuisryhmän vastauksissa ”*Haluaisin*” näkyy myös vaihtelevia vastauksia: 4 vastaajista halusi matkustella ja työn omalta alalta. Muita vastauksia oli terveenä eläminen, maatilan omistaminen, lisää rahaa, nukkuminen, mennä mökille, valmistua, elää kiireetöntä ja hyvää elämää, parantaa maailmaa.

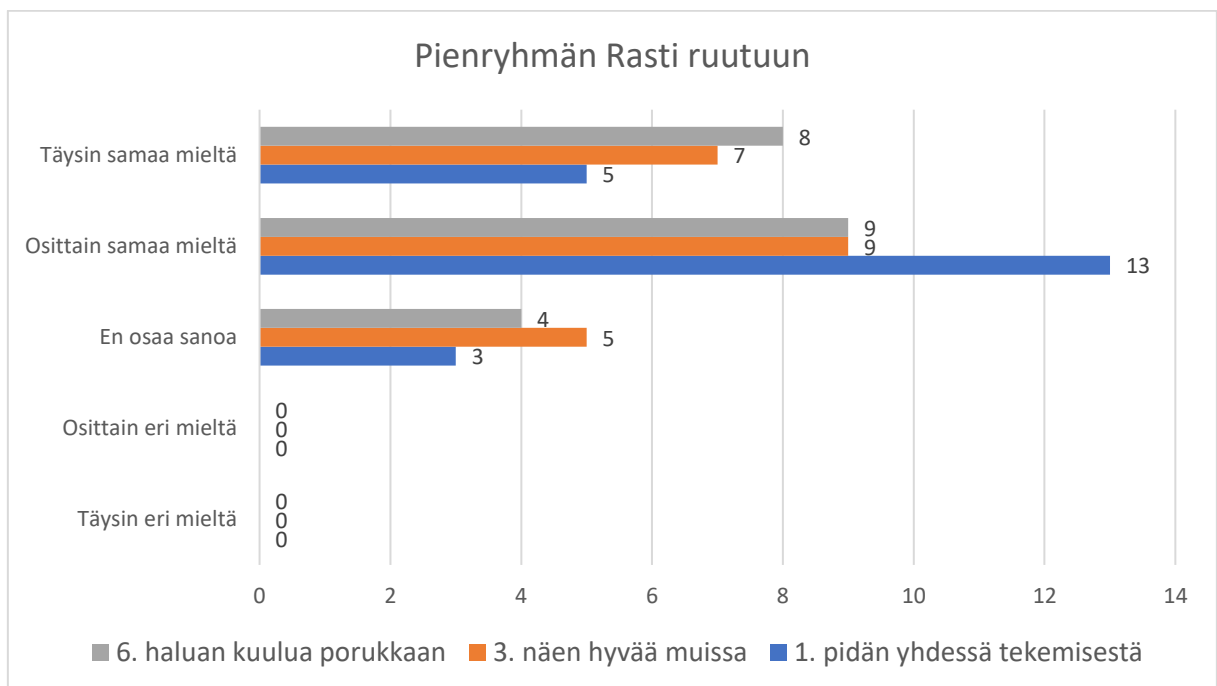
Väittämät

Taulukko 1.

Ryhmäyötaidot		
Väritysväittämät		Rasti ruutuun
1. Osaan ottaa muut huomioon		1. Pidän yhdessä tekemisestä
3. Teen mielelläni tehtäviä yksin		3. Näen hyvää muissa
4. Tulen toimeen muiden kanssa		6. Haluan kuulua porukkaan
8. Ryhmätyöt on haastavia		

Tutkimuksen kohteena oleva ilmiö määritellään tutkimuksen tavoitteiden perusteella. Mittauksen kohteita kutsutaan havaintoyksiköksi (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 109).

Rasti ruutuun väittämät

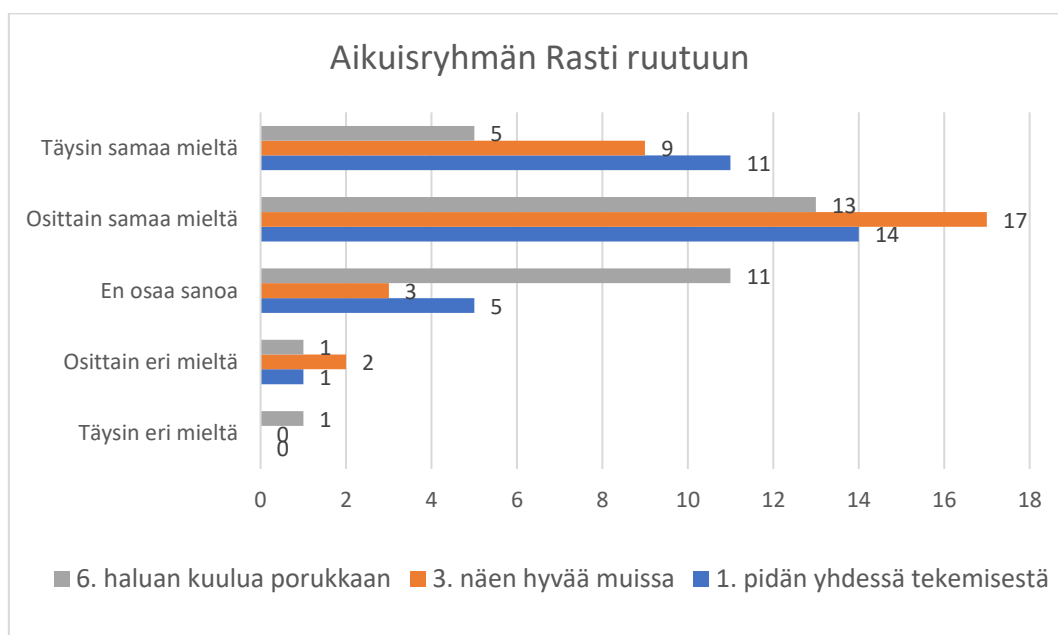
Kaavio 2 Rasti ruutuun väittämät.

Kaaviossa kaksi on pienryhmän vastaukset vaakasuuntaisessa pylväsdiagrammissa, Rasti ruutuun väittämien jäsennehtynä. Väittämään 1. *Pidän yhdessä tekemisestä* pienryhmästä 13/21 eli 62% vastaajista oli osittain samaa mieltä väittämän kanssa. Osittain ja täysin eri mieltä -vaihtoehdossa ei ollut ainuttakaan vastausta ja vain 3/21 eli 14% ei osannut sanoa.

Väittämään 3. *Näen hyvää muissa* 7/21 eli 33% vastaajista oli täysin samaa mieltä, ja osittain samaa mieltä oli 9/21 eli 43%. Loput 5/21 eli 24% vastaajista ei osannut sanoa. Osittain ja täysin eri mieltä -vaihtoehto ei saanut ainuttakaan vastausta.

Väittämään 6. *Haluan kuulua porukkaan*, pienryhmän vastaukset olivat hyvin samankaltaiset kuin edellisessä väittämässä. 8/21 eli 38% vastaajista oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä, ja osittain samaa mieltä oli 9/21 eli 43%. Vain 4/21 eli 19 % ei osannut sanoa ja osittain sekä täysin eri mieltä -vaihtoehdossa ei ollut ainuttakaan vastausta.

Kaavio 2.

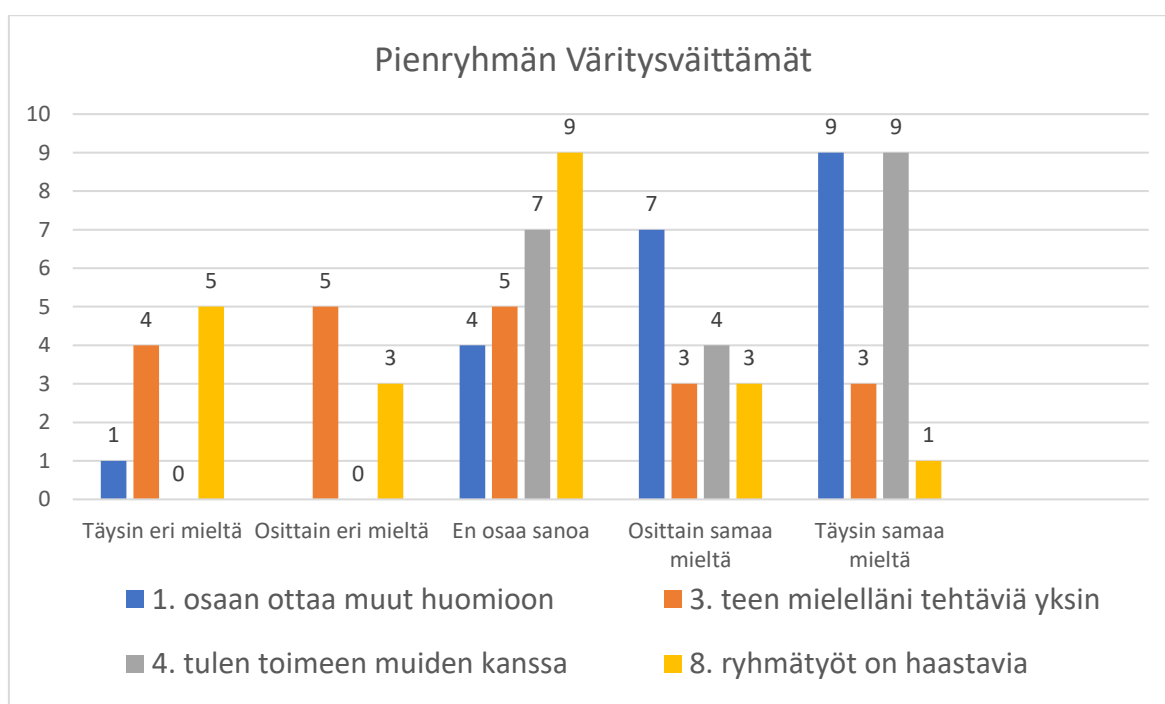

Kaaviossa kaksi on aikuisryhmän vastaukset vaakasuuntaisessa pylväsdiagrammissa, Rasti ruutuun osiosta. Väittämään 1. *Pidän yhdessä tekemisestä*, 11/31 eli 35% aikuisryhmän vastaajista oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa. 14/31 eli 45% vastaajista oli osittain samaa mieltä ja 5/31 eli 16% ei osannut sanoa. Vain 1/31 eli noin 3 % oli osittain eri mieltä, täysin eri mieltä ei ollut kukaan.

Väittämään 3. *Näen hyvää muissa*, täysin samaa mieltä oli 9/31 eli 29%. Osittain samaa mieltä oli 17/31 eli 55% vastaajista. 3/31 eli noin 10% ei osannut sanoa ja 2/31 eli 6% oli osittain eri mieltä väittämän 3. kanssa.

Väittämään 6. *Haluan kuulua porukkaan*, aikuisryhmän vastaajista täysin samaa mieltä oli vain 5/31 eli 16%, osittain samaa mieltä oli 13/31 eli 42% vastaajista. Jopa 35% ei osannut sanoa haluavatko kuulua porukkaan. Osittain eri mieltä ja täysin samaa mieltä saivat samat prosentit; 1/31 aikuisryhmän vastaajista eli 3% oli osittain ja täysin eri mieltä.

Väritysväittämät

Kaavio 3 Väritysväittämät

Kaaviossa kolme pienryhmän vastauksia oli 20-21 kpl. Merkitsin luvut suhdelukuna sekä prosentteina ja pyöristin luvut tasaluvuiksi.

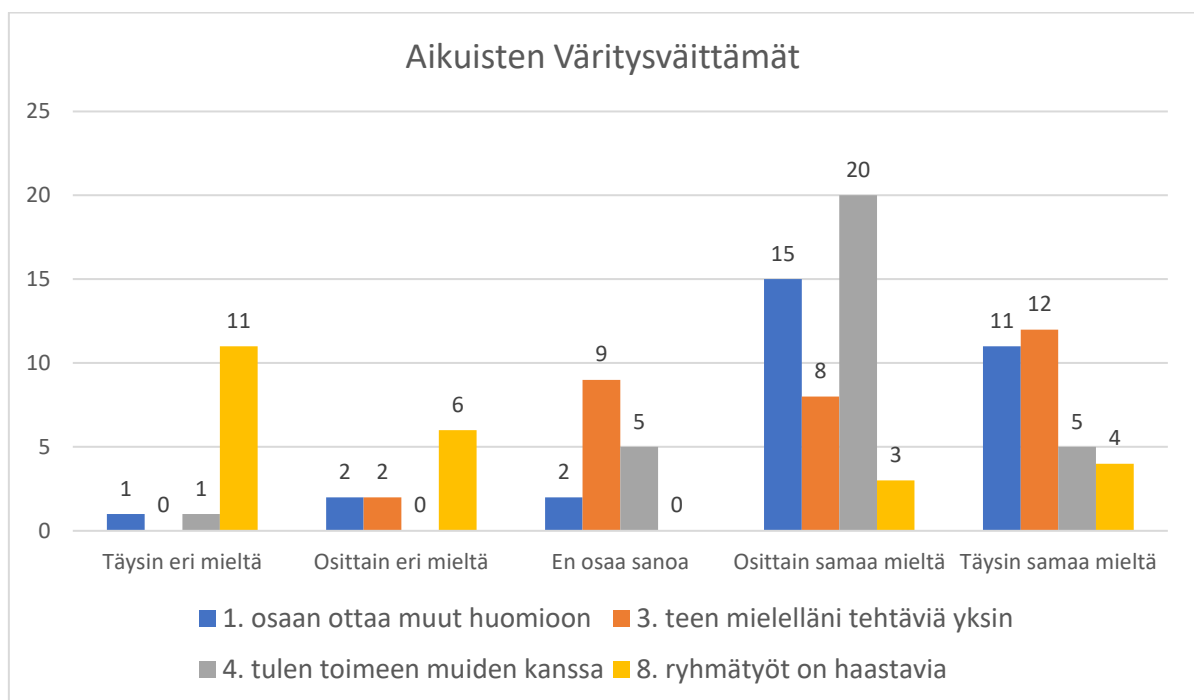
Kyselyn väritysväittämään 1. *Osaan ottaa muut huomioon*, vastaajista 9/21 eli 43 % olivat täysin samaa mieltä ja 7/21 eli 33% osittain samaa mieltä. Täysin eri mieltä tai osittain eri mieltä väittämän kanssa oli vain 1/21 eli 5% vastaajista. Tämä osoittaa, että pienryhmässä oman arvion mukaan osataan ottaa muut huomioon.

Väritysväittämä 3. *Teen mielelläni tehtäviä yksin*, sai tasaisemmin vastauksia. Pienryhmän vastaajista 4/20 eli 20% oli täysin eri mieltä väittään kanssa ja 5/21 eli 25% oli osittain eri mieltä siitä, ettei tee mielellään tehtäviä yksin. Pienryhmän vastaajista 5/21 eli 25% ei osannut sanoa ja vain 5% eli 1/21 vastaajista oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Tästä voisi päätellä, että pienryhmässä ei mielellään tehdä yksin töitä, joten ryhmätyöt ovat mielekkäitä ja tarpeellisia.

Väritysväittämä 4. *Tulen toimeen muiden kanssa*, 9/20 45% pienryhmän vastaajista on täysin samaa mieltä väittämän kanssa, 4/20 eli 20% oli osittain samaa mieltä ja loput 7/20 eli 35% ei osannut sanoa. Pienryhmän vastaajien mielestä he tulevat pääasiallisesti muiden kanssa hyvin toimeen.

Väritysväittämä 8. *Ryhmätyöt on haastavia*, noin 5/21 eli 24% on täysin eri mieltä, ja osittain eri mieltä on 3/21 eli 14%. Suurin osa vastaajista 9/21 eli 43% ei osaa sanoa. Osittain samaa mieltä väittämän kanssa on 3/21 eli 14% vastaajista mutta vain 1/21 eli 5% on täysin samaa mieltä väittämän kanssa.

Kaavio 4.

Kyselyn väritysväittämään 1. *Osaan ottaa muut huomioon*, aikuisryhmän vastaajista 11/29 eli 38% oli täysin samaa mieltä, ja suurin osa 15/29 eli 52% vastaajista oli osittain

samaa mieltä väittämän kanssa. Osittain eri mieltä oli 2/29 eli 7%, täysin samaa mieltä oli 1/29 eli 3% vastaajista. Vain 2/29 eli 7% ei osannut sanoa.

Väritysväittäjä 3. *Teen mielelläni tehtäviä yksin*, vastaajista täysin samaa mieltä oli 12/31 eli 39%. Osittain samaa mieltä oli 8/31 eli 26% ja hieman enemmän 9/31 eli 29% aikuisryhmän vastaajista ei osannut sanoa. Loput 2/31 eli 6% oli osittain eri mieltä väittämän kanssa.

Väritysväittäjä 4. *Tulen toimeen muiden kanssa*, aikuisryhmän vastaajista täysin samaa mieltä oli 5/31 eli 16%. Ylivoimaisesti eniten ääniä sai osittain samaa mieltä, 20/31 eli 65% vastaajista oli osittain samaa mieltä väitteen kanssa. Aikuisryhmän vastaajista 5/31 eli 16% ei osannut vastata ja vain 1/31 eli 3% oli täysin eri mieltä väittämän kanssa.

Väritysväittäjä 8. *Ryhmätyöt on haastavia*, vastaajia oli vain 24 kpl. Heistä 4/24 eli 17% oli täysin samaa mieltä. Osittain samaa mieltä oli 3/24 eli 12,5%. Vastaajista osittain eri mieltä oli 6/24 eli 25% ja suurin osa vastaajista oli 11/24 eli 46% oli täysin eri mieltä väitteen kanssa.

6.2 Haastattelujen tulokset

Analysointi aloitetaan lukemalla litteroitu tai muuten käsitelty aineisto useaan kertaan, minkä jälkeen se pyritään luokittelemaan ja siitä pyritään löytämään yhteyksiä käytettyyn teoriaan (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 99). Aikaa tarvitaan myös haastattelujen jälkeen, sillä yleensä aineistot kirjoitetaan auki (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 96). Litteroin nauhoitteet erilliseen tiedostoon ja taulukoin vastaukset omaan taulukkoon, siten että jokaisen vastaajan vastaukset ovat omassa sarakkeessa allekkain. Taulukoin haastattelut kysymyksittäin, jotta vastaukset näkyivät selkeästi ja ovat verrattavissa toisiinsa. Litteroitu aineisto puretaan tyypillisesti teema-alueittain - ja teemoittelussa tarkastellaan aineistossa esiintyviä ilmiöitä tai asioita, jotka ovat useammalle haastateltavalle yhteisiä. Haastatteluaineistosta ilmenevien säännönmukaisuuksien tarkastelu suhteessa toisiinsa on yhteyksien tarkastelua, jota ilman analyysistä tulee useimmiten pintapuolinen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 99.) Perkaustyökaluna taulukointi oli hyvin jäsentävä.

Kysymys yksi *Mitä on tärkeää ottaa huomioon erityisohjauksessa?*

Kysymys sai vaihtelevia vastauksia, mutta pääasiana nousi se, että erityisen tuen tarpeessa oleva nuori on yksilö ja tarvitsee yksilöllistä tukea omien haasteiden kanssa. Vikman (2018) toteaa, että toiset tarvitsevat konkreettisia välineitä, esim. kuvia. Länsiön (2018) mielestä itse ryhmää on lähestyttävä rauhallisesti tutustuen, käyttäen selkeää kieltä ohjattaessa. Leiponen-Kurola (2018) painotti persoonan merkitystä, sekä diagnoosin vaikutusta opetuksessa. Tämä vaikuttaa siihen, miten tuotoksessa kirjoitan ohjeita opettajalle/ohjaajalle, mitä tulee ottaa huomioon erityistuen tarpeessa olevien nuorten ohjauksessa. Jokainen nuori on kohdattava yksilönä, ja ryhmää on ohjattava rauhallisesti, ymmärtäen sekä selkeää kieltä käyttäen.

Kysymys kaksi: *Millaisia taitoja nuoret kaipaavat ja mihin kaivataan ohjausta?*

Vastauksista nousee selkeästi, että nuoret kaipaavat arjentaitoja, itsenäistymiseen liittyvien taitojen sekä sosiaalisia taitoja. Arjentaidoista mainitaan mm. rahan käyttö, kodinhoito, mutta tärkeimpänä näkyy sosiaalisten suhteiden merkitys. Jokainen haastateltava mainitsee, miten tärkeää on sosiaalinen kanssakäyminen. Tätä voidaan suoraan verrata työelämätaitoihin, sillä työelämässä sosiaalisuus ja kommunikointi ovat tärkeitä välineitä.

Erityisesti kaivataan ohjaamista sosiaalisten taitojen opetteluun. Länsiön (2018) mukaan tärkeää on ryhmädynamiikan havainnointi, sillä pienryhmien kommunikoinnissa tulee käytännön ongelmia. Leiponen-Kurolan (2018) mukaan erityisesti ohjausta kaivataan siihen vierellä kulkemiseen ja ohjaamiseen, ehkä se, että se olisi yksilöllisempää ja ymmärrystä sekä aikaa.

Kysymys kolme: *Millaisia työkaluja ohjaaja tarvitsee ohjaustyössä?*

Haastatteluista nousi esiin, että erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten kanssa on tärkeää käyttää konkreettista materiaalia, esim. kuvakortteja. Vikman (2018) toteaa, että tarvitaan paljon toistoja, pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä. Erityisen tuen tarpeessa oleva nuorella saattaa olla hankaluuksia uusien asioiden oppimisessa, ja nopeampaisen opetuksen seuraamisessa, joten pienryhmää ohjatessa on hyvä muistaa, että toisto

on usein opintojen äiti. On hyvä ottaa aikaa menetelmien käyttöön, antaa jokaiselle mahdollisuus osallistua ryhmän toimintaan omalla tavallaan.

Länsiö (2018) sekä Leiponen-Kurola (2018) mainitsevat molemmat ryhmien itsenäisen työskentelyn merkityksen, ohjaaja tarvitsee toiminnallista tekemistä ryhmän kanssa, jossa he pääsevät itse selvittämään asioita. Länsiö (2018) toteaa: *”Toiminnallisuutta, varsinkin pienryhmien kanssa, se on kun he pääsevät itse touhuamaan.”*

Opinnäytetyötäni ajatellen keskityn etsimään toiminnallisia menetelmiä ryhmätyötaitojen vahvistamiseen, ja sellaisia menetelmiä joihin jokainen voi osallistua tuen tarpeesta huolimatta.

Kysymys neljä *Kuinka kyseessä olevassa paikassa vahvistetaan ryhmätyötaitoja?*

Haastatteluista nousee esille ryhmäyttämisen merkitys, erilaisten tapahtumien ja luokkarajojen ylittäminen, ja luokkien välinen yhteistyö. Länsiö (2018) ja Leiponen-Kurola (2018) mainitsevat nuorten olevan toisilleen hyviä vertaisopettajia. Leiponen-Kurola (2018) toteaa, että mahdollisimman paljon yritetään tehdä, että oppilaat tekee yhdessä, auttaa toinen toisiaan. Haastatteluista nousee esille, että ryhmätyötaitojen vahvistamiseen käytetään ryhmätöitä, paritöitä, keskustelua sekä tutorkoulutusta.

7 ANALYSOINTI

Tässä luvussa analysoin opinnäytetyöni tuloksia. Ensin esittelen tiivistetyssä muodossa kyselyistä nousseita asioita ja sen jälkeen taulukoituna asiantuntijahaastattelusta esiin nousseita pääpointteja.

7.1 Kyselyn analysointia

Avoimista kysymyksistä nousi ilmi nuorille tärkeitä asioita. Nuorille tärkeää on ystävät ja perhe, kun taas aikuisille tärkeää on terveys, vaikkakin perhe tulee vahvana kakko-sena. Haluaisin-kysymyksen vastauksista näkee parhaiten iän tuomat erot; nuorten vastauksissa nousee esille oman asunnon tai eläimen löytyminen, työn saaminen sekä elämästä nauttiminen. Aikuisryhmän vastauksissa painottuu matkustelu sekä myös työn saaminen omalta alalta, mikä on ymmärrettävää, sillä he ovat kouluttautumassa uuteen ammattiin ja haluavat heti päästä kiinni työelämään.

Vastausten erot kuvastavat hyvin ikäjakaumaa ja sen vaikutusta. Aikuisryhmässä suurin osa on viettänyt ison osan elämästään työelämässä, kun taas nuoret ovat vasta polkunsu alussa. Työelämään siirtyminen ensi kertaa on jännittävä asia, ja siksi toin pienryhmän menetelmäkansioon työelämässä tarvittavia asioita, kuten parityöskentelyä, palautteen antoa, erilaisista mielipiteistä keskustelemista.

Väriytävättämistä kävi ilmi, että pienryhmässä vain 5% koki ryhmätöiden olevan haasteellisia, kun taas aikuisryhmässä näin koki jopa 17%. Tämä osoittaa, että pienryhmässä tehdään enemmän ryhmätöitä ja he ovat tottuneita siihen, että tehdään yhdessä, aikuisryhmällä opetus tapahtuu osittain etäopiskeluna ja itsenäisenä, jolloin ryhmätöiden määrä on pienempi. Kun ryhmätöitä on vähemmän, yhdessä tekemisen voi kokea haastavampana.

Molemmissa ryhmissä tullaan muiden kanssa toimeen, ja muut osataan ottaa huomioon. Tämä helpottaa menetelmien käyttöä, pienryhmässä ollaan totuttu tekemään yhdessä, kunhan ryhmä tuntee toisensa ja jokainen tuntee olonsa turvalliseksi.

Kysymykseen 3. *Teen mielelläni yksin tehtäviä*, pienryhmässä vastaukset jakautuivat tasaisesti, kun taas aikuisryhmässä vastaukset painoutuivat samaa mieltä osioon. Toiminnallisten menetelmien pääpainona on yhdessä tekeminen, mutta on hyvä tietää, että myös yksin tehtävien tekeminen onnistuu.

Rasti ruutuun väittämistä pienryhmän ja aikuisryhmän välillä ei noussut ilmi suuria eroja. Pienryhmässä halutaan kuulua porukkaan, nähdään hyvää muissa ja pidetään yhdessä tekemisestä.

7.2 Haastattelujen Tiivistelmä

Tässä on tiivistelmä asiantuntijahaastatteluista esille nousseista vastauksista.

MITÄ ON HYVÄ HUOMIOIDA?	MITÄ TAITOJA NUORET TARVITSEVAT?	MITÄ TYÖKALUJA OHJAAJA TARVITSEE?
<ul style="list-style-type: none"> - nuorten yksilöllisyys - rauhallisuus, toisto - selkeät ohjeet, selkeä kieli 	<ul style="list-style-type: none"> - arjentaitoja - sosiaalisia taitoja - itsenäistymiseen liittyviä taitoja 	<ul style="list-style-type: none"> - konkreettista materiaalia - pitkäjänteisyyttä - kärsivällisyyttä - toiminnallisuutta

(Leiponen-Kurola, Länsiö & Vikman 2018.)

8 VALITTUJEN MENETELMIEN PERUSTELU

Haastatteluista esille nousseista asioista valitsin neljä teemaa joiden mukaan jaottelen valitsemiani menetelmiä. Teemat ovat: *sosiaalisuus, yhteistyö ja ryhmädynamiikka ja työelämätaidot*. Vertailin löytämiäni menetelmiä näiden teemojen mukaan merkitsemällä kirjainkuvion (Ks. Liite Kuva 3) tai useamman menetelmän otsikon viereen, joten on heti nähtävissä mihin asioihin menetelmään voidaan hyödyntää. Jaottelin menetelmät myös ensimmäisen kolmen ryhmänmuodostumisvaiheiden mukaan eli; muotoutumisvaihe, kuohuntavaihe ja yhteistoiminnan vaihe.

Saloviita (2006, 81) suosittelee aloittamaan kehittämällä ryhmän yhteishenkeä ja kiinteyttä, jos haluaa kokeilla yhteistoiminnallisia ryhmätöitä. Pikkuhiljaa oppilaat oppivat luottamaan toisiinsa ja auttamaan toinen toisiaan (Saloviita 2006, 81). Tästä syystä valitsin Muotoutumisvaiheen menetelmiksi Yhteiset sopimukset, Ryhmäprojektit sekä Kuvien käyttö (Ks. Liite Kuva 4 ja 5). Näillä toiminnallisilla menetelmillä pienryhmä pääsee luomaan omat ryhmänsisäiset sopimukset, luomaan uutta projekteilla ja lisäämään yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Saloviita (2006, 81) jatkaa, että jos luokassa on taustaltaan kovin erilaisia oppilaita, tiimiharjoitukset ovat erityisen hyödyllisiä, koska ne auttavat lujittamaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ja helpottavat sellaisten oppilaiden mukaan pääsemistä, jotka muuten helposti jätettäisiin ulkopuolelle. Pienryhmässä näitä erilaisia oppilaita on suurin osa, joten Saloviidan huomio on tärkeä.

Kuohuntavaiheen menetelmiksi valitsin Janat, Nurkat ja Tunnetilat (Ks. Liite Kuva 5 ja 6). Näiden toiminnallisten menetelmien avulla voidaan ratkoa ryhmän sisäisiä erimielisyyksiä, oppia ymmärtämään muiden näkökulmia ja keskustella erilaisista asioista. Jana ja Nurkat ovat myös hyviä menetelmiä palautteen keräämiseen, vaikka päivän päätteeksi. Menetelmän Tunnetilat (Ks. Liite Kuva 7) auttaa ryhmäläisiä keskustelemaan tunteista ja tunnistamaan niitä. Tunnetilojen läpikäyminen helpottaa myös ymmärtämään toisten ja omia tunteita.

Sosiaalisten taitojen hallitseminen on keskeistä osaamista työelämässä, jossa pitää pystyä toimimaan tehokkaasti vaihtuvissa ryhmissä (Kiilakoski 2015, 60). Tästä syystä halusin mukaan menetelmiä, joissa nuoret pääsevät työskentelemään pienemmissä

ryhmissä, pareittain ja vaihtuvin aihein, jotta kommunikaatio paranee. Ryhmäkokojen vaihtelu, parityö sekä vertaistutorit tulivat ilmi myös asiantuntijahaastatteluissa. Valitsin menetelmiä, joita voidaan käyttää nuorten kanssa niin kuin aikuistenkin. Esimerkiksi menetelmät Yhteiset sopimukset ja Ryhmäprojektit (Ks. Liite Kuva 4) toimivat tiimityöskentelyä ja Parihaastattelu on luonnollisesti parityöskentelyn harjoittelua ja ryhmäläiseen tutustumista. Parityöskentely auttaa tutustumaan jokaisen yhteen henkilöön. Pareittain työskentely lisää turvallisuutta. Pareissa kaikilla on riittävästi tilaa ilmaista itseään ja saada itselleen huomiota. (Kopakkala 2011, 152.)

Osa menetelmistä on valittu muokattavuutensa takia, esim. kuvakortteja voidaan hyödyntää missä tahansa ryhmän muodostumisessa. Kaukkila ja Lehtonen (2007, 99) mainitsevat myös kuvakorttien käytön ryhmän tutustumisvaiheessa, jokainen ryhmän jäsen vastaa vuorollaan tiettyyn kysymykseen, tai kysymyksiin, jotka voidaan valita tilanteen mukaan. Kuvakorttien käyttö nousi ilmi myös haastatteluista, joten halusin lisätä yhden menetelmän, jossa kortteja käytetään (Ks. Liite Kuva 5). Tällainen symbolien käyttö auttaa helpottamaan alkuahdistusta (Kopakkala 2011, 152.)

Mielestäni on tärkeää, että opettaja tai ohjaaja, joka toimii säännöllisesti pienryhmän kanssa, tarkkailee ja havaitsee, miten ryhmän dynamiikka toimii. Jos havaitaan että ryhmäkommunikaatiossa on ongelmia, voidaan hyödyntää joitain opinnäytetyöni tuomia menetelmiä tilanteen ratkaisemiseksi. Vuorovaikutuksen havaitsemisessa on kysymys ihmisten välisten suhteiden havaitsemisesta sekä ryhmän jäsenten toimintojen, tekojen, aikomusten, tunnetilojen ja viestinnän havaitsemisesta ja tulkitsemisesta. Ihmisten välisten vuorovaikutuksen havaitseminen on monitahoinen asia. Poikkeavat ja toistuvat tapatumat voidaan havaita herkästi. Ryhmän ilmapiiri on helppo kokea vapautuneeksi, jännittyneeksi tai varautuneeksi. (Kauppila 2011, 103.)

Sekin tarvitsisi muistaa, että osataan välillä rauhoittaa se tilanne. Eikä koko aika tarvitse touhuta niin kamalasti (Tynkkynen 2018). Tämän kommentin innoittamana päätin valita toiminnallisten menetelmien mukaan yhden rentoutusharjoituksen (Ks. Kuva 8). Jos päivän aikana pienryhmä alkaa vaikuttaa levottomalta, ja keskittyminen on hankalaa, voidaan vetää rentoutumisharjoitus. Sen jälkeen on hyvä jatkaa, kun mieli on rentoutunut ja jaksaa keskittyä toimintaan.

9 LOPUKSI

Alussa mainitsemani reformi painottaa työelämässä opiskelua, joten reformi nostaa keskiöön sekä opiskelijan että työelämän uudet tarpeet ammatilliselle koulutukselle. (Opetushallitus 2017.) Kiilakoski (2015, 60) totesi, että sosiaalisten taitojen hallitseminen on keskeistä osaamista työelämässä, jossa pitää pystyä toimimaan tehokkaasti vaihtuvissa ryhmissä. Kuraattori Janna Akselan (2018) mukaan pienryhmä kaipaa työyhteisötaitoja ja vuorovaikutustaitoja, ei tehdä vaan yksin vaan opitaan tekemään yhdessä ja niin edelleen ja uskalletaan mennä sinne työyhteisöön. Tämä kuraattorin kommentti antoi hyvän pohjan opinnäytetyön tuotokselle.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä oli, millä keinoin voidaan pienryhmän ryhmätyötaitoja kehittää. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuoda ryhmää vahvistavia ja ryhmätyötaitoja kasvattavia menetelmiä koulun arkeen.

Opinnäytetyössä käytetyistä menetelmistä kysely olisi voinut olla syväluotaavampi ja tarkastella ryhmän toimintaa useammalta kantilta. Puolistrukturoiduilla asiantuntija-haastatteluilla saatiin luotettavaa tietoa.

Opinnäytetyöni tuloksista tuli ilmi, että pienryhmässä koetaan ryhmätyöt mukaviksi ja muut otetaan hyvin huomioon. Koska teetin kyselyn hyvin alkuvaiheessa ja silloin vielä aiheeni oli kaksiosainen, ryhmätyöhön liittyviä kysymyksiä olisi voinut olla enemmän, ja kysymykset olisivat voineet olla tarkempia. Haastattelujen perusteella sain teemoiteltua keräämiäni toiminnallisia menetelmiä ja laadittua menetelmäkansion vetäjälle ohjeet (Ks. Liite Kuva 3).

Kiilakoski (2015, 95) kertoo, että perinteisesti ryhmädynamiikan, koulukielellä luokkahengen, muovautuminen on pitkälti jätetty nuorten itsensä kontolle. Kopakkala (2011, 190) jatkaa, että tällöin luokkien toiminta on jäänyt sen varaan, miten ryhmä muovautuu ja minkälaisia rooleja ja normeja sinne syntyy. Ryhmän vuorovaikutus sisältää jatkuvasti jännitteitä ja ristiriitatilanteita, joita pitää riittävästi ratkoa. Tästä syystä painotin opinnäytetyön tuotoksessa ryhmäytymistä sekä ryhmän muodostumisen kolmea ensimmäistä vaihetta.

Tilaajan palautteen mukaan opinnäytetyön tuotos oli helppo lukuinen, valitut toiminnalliset menetelmät toimivat hyvin ryhmän käytössä. Symbolit auttavat menetelmäkansion lukua, mutta alkuun voisi lisätä syitä, että mihin juuri tämä toiminnallinen menetelmä on tarkoitettu. Kaikki perustelut menetelmien valintaan löytyvät opinnäytetyöstä.

Nietosvuoren (2008, 136 –137) mukaan toiminnallisissa menetelmissä korostetaan yhteistoiminnallisuutta ja yhdessä tekemistä, mitkä lisäävät osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Toiminnallista menetelmäkansiota voidaan hyödyntää myös muiden ryhmien kanssa, esimerkiksi aikuisryhmien tai peruskoulupohjaisten ryhmien kanssa. Kansiota voisi mahdollisesti jakaa myös muihin pienryhmissä opetettaviin kouluihin.

LÄHTEET

Aalto, Maija 19.9.2017. Ammattikouluissa ei tarvitse osata mitään saadakseen tutkinon, arvioi tutkija – HS:n kyselyn mukaan opettajilla on paine päästää kaikki läpi kursseista. Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005373445.html> Viitattu 17.11.2018.

EHYT ry 2015. Amis hyvin, kaikki hyvin. Pori: Brand ID Oy.

Elksnin L. K. & Elksnin N. 1995. Assesment and Instruction of Social Skills. London: Singular Publishing Group. Kauppila, Reijo A. 2000. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. PS-kustannus, Jyväskylä

Erilaisten oppijoiden liitto, 2018. Viitattu 23.10.18 http://www.erilaistenoppijoiden-liitto.fi/?page_id=137

Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry 2005. Osallistavat menetelmät. <http://www.ksl.fi/images/osallistavatmenetelmat.pdf>

Kaukkila, Veli & Lehtonen, Elisa 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Laadukasta kulttuuria vapaaehtoistyöhön – hanke ja Suomen Mielenterveysseura. Dark Oy.

Laino, Jutta artikkeli Draaman työkaluja koulun arkeen. Joronen, Katja & Koski, Anna 2010. Tunne – ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen koulu yhteistyössä, esille erilaisia toimintatapoja näiden taitojen vahvistamiseen. University Press: Tampere.

Kauppila, Reijo A. 2011. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. PS-kustannus: Jyväskylä. Kolmas painos.

Kiilakoski, Tomi 2015. Koulu on enemmän – Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusseura: Helsinki.

Kopakkala, Aku 2011. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Edita: Helsinki.

Klaari, Lapsen ääni. Menetelmäpaketti <https://www.hel.fi/static/nk/Klaari/Menetelmäpaketti.pdf> Viitattu 1.11.2018

Lehmusvaara, Antti, 2018. Blogi Miten ammatillisen koulutuksen reformi näkyy käytännössä? 01.10.2018 <http://www.amke.fi/ajankohtaista/blogi/kirjoitus/miten-ammatillisen-koulutuksen-reformi-nakyy-kaytannossa.html> Viitattu 1.11.2018

Livia 2017 <http://livia.fi/fi/opistot/maaseutuopisto-tuorla> Viitattu 15.10.18

Livia 2018a <http://www.livia.fi/fi/tutkinto/puutarha-alan-perustutkinto-puutarhuri-pienryhm%C3%A4n%C3%A4> Viitattu 15.10.18

Livia 2018b http://livia.fi/sites/default/files/Puutarha-alaan%20opt%20opien-ryhm%C3%A4%201.8.2018_1.pdf Viitattu 11.11.2018

Nietosvuori, Leena 2008. Luovat ja toiminnalliset menetelmät sosionomin työssä. Teoksessa Leena Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. WSOYpro Oy: Helsinki.

Opetushallitus https://www.oph.fi/kehittamishankkeet/ammattillisen_koulutuksen_reformi Viitattu 10.10.18

Opetushallitus https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/tietoa_tuen_jarjestamisesta/erityinen_tuki viitattu 17.10.18 Viitattu 17.10.18

Opetushallitus 26.03.18 Erityinen tuki ammattikoulussa. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/4637898> Viitattu 17.10.18

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018. Usein kysyttyä uudesta ammatillisen koulutuksen laista. <https://minedu.fi/usein-kysyttya-amisreformi> Viitattu 7.11.18

Reformi uudistus, HOKS <http://www.amke.fi/ajankohtaista/blogi/kirjoitus/miten-ammattillisen-koulutuksen-reformi-nakyy-kaytannossa.html>

Saloviita, Timo 2006. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatusta. PS-kustannus: Jyväskylä.

Salusjärvi, Aleksi 13.9.2017 kolumni Ammattikouluissa on käynnissä vaarallinen ihmiskoe. Yle uutiset <https://yle.fi/uutiset/3-9828737> Viitattu 7.11.2018

Suomen mielenterveysseura 2018. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/harjoitukset> Viitattu 7.11.2018

Taloudellinen tiedotustoimisto 2018. #Kun koulu loppuu, Nuorten tulevaisuusraportti https://www.kunkoululoppuu.fi/assets/uploads/2018/01/Tyoelamanpelisaan-not_teknologiataellisuus.pdf Viitattu 7.11.2018

Tarkiainen, Leena & Salomäki, Jukka 2005. Toiminnalliset menetelmät uupuneiden kuntoutuksessa. Teoksessa Tarja Janhunen & Sirkka Sura 113 (toim.) Miten käytän toiminnallisia menetelmiä? Tampere: Resurssi.

HAASTATTELUT

Kaikki haastattelut on tehnyt Pauliina Hagelberg

Aksela, Janna 2018. Kuraattori, Ammattiopisto Livia, 13.09.18, Kaarina

Leiponen-Kurola, Tiina 2018. Erityisopettaja, Samppalinnan koulu. 24.5.18 Samppalinnan koulu.

Länsiö, Kati 2018. Kuraattori Spesia ja Turun Ammatti-instituutti. 25.4.18 Turun Ammatti-instituutti

Tynkkynen, Saira 2018. Erityisopettaja Ammattiopisto Livia, 27.8.18 Tuorla

Vikman, Taina 2018. Erityisluokanopettaja ja oppilaanohjaus, Luolavuoren koulu. 23.3.18 Luolavuoren koulu

LIITTEET

Kysely

♥ IKÄ ____

♥ SUKUPUOLI _____

♥ SANA ON VAPAA

Minulle tärkeää on...

Vapaa-aikana minä...

Pidän paljon...

En pidä ollenkaan...

Haluaisin...

Unelmoin...

♥ RASTI RUUTUUN

					
Pidän yhdessä tekemisestä.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen oma-aloitteinen.	☐	☐	☐	☐	☐
Näen hyvää muissa.	☐	☐	☐	☐	☐
Pidän itsestäni.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen luova/taiteellinen.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluun kuulua porukkaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Uskon itseeni.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen joustava.	☐	☐	☐	☐	☐
Osaan hallita tunteitani.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen itsevarma.	☐	☐	☐	☐	☐

Kuva 1 Kysely Avoimet ja Rasti ruutuun

♥ VÄRITYSVÄITTÄMÄT. LOHKOJA ON 1-5. JOS OLET TÄYSIN SAMAA MIELTÄ, VÄRITÄ 5 LOHKOA, JOS TÄYSIN ERI MIELTÄ, VÄRITÄ 1 LOHKO, TAI JOTAIN SILTÄ VÄLILTÄ.

1. Osaan ottaa muut huomioon   3. Teen mielelläni yksin tehtäviä

2. Osaan antaa itselleni anteeksi   4. Tulen toimeen muiden kanssa

5. Arvostan itseäni

6. Osaan rentoutua

7. Minulla on hyvä itsehillintä

8. Ryhmätyöt on haastavia

Kuva 2 Kysely väritysväittämät

Ryhmätyötaidot

Menetelmäkansio

OHJAAJALLE

menetelmiä vedettäessä on hyvä muistaa:

- puhu selkeästi ja käytä selkeää kieltä.
- toista ohjeet tarvittaessa
- ole rauhallinen
- valmistele tarvittavat välineet hyvissä ajoin

MENETELMÄT

Menetelmät on ryhmitelty ryhmän eri kehitysvaiheiden mukaan. Näitä ovat muotoutumisvaihe, kuohuntavaihe ja yhteistoimintavaihe.

Menetelmät on jaoteltu myös symbolien mukaan, joista näkee millaisia asioita menetelmä kehittää.

SYMBOLIEN MERKITYS

SOSIAALISUUS

YHTEISTYÖ

RYHMÄDYNAMIIKKA

TYÖELÄMÄTAIDOT

1. Muotoutumisvaihe

YHTEISET SOPIMUKSET

Ryhmässä kannattaa yhteisesti puhua ja sopia esim. ryhmän tavoitteista ja tehtävistä, luottamuksellisuudesta, toisten kunnioittamisesta, poissaoloista, myöhästymisistä, kännykkäkulttuurista ja uusista jäsenistä.

Ryhmän yhteisiä pelisääntöjä voidaan pohtia esim. koko ryhmässä, pienryhmissä tai pareittain. Lopuksi yhteiset säännöt kannattaa käsitellä yhdessä koko ryhmän kanssa ja kirjata ylös esim. fläppitaululle. (Klaari, Lapsen ääni 2018, 78.)

RYHMÄPROJEKTIT

Ryhmäprojektit lisäävät ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta, koska ne rakentavat ryhmälle omaa identiteettiä (Saloviita 2006, 83).

1. Ryhmälle annetaan tehtäväksi keksiä oma nimi
2. Ryhmä suunnittelee ja valmistaa jokaiselle oman ryhmähatun, jossa on ryhmän omat värit ja tunnukset
3. Ryhmä kehittää persoonallisen ryhmäonnittelun
4. Ryhmä sopii oman ryhmähuudon
5. Muut mahdollisuudet: lippu, logo, motto, tervehdys, värit, t-paita, karkki.

KUVIEN KÄYTTÖ

Ohjaaja sijoittaa lattialle tai pöydälle valo-kuvia tai postikortteja. Hän kehottaa ryhmän jäseniä nousemaan ylös ja katselemaan kuvia. Samalla heidän tulee katsoa, mikä kortti parhaiten kuvaisi heidän tunnelmiaan ryhmän alussa. Kun he ovat löytäneet sopivan kortin, heidän tulee ottaa se ja verrata sitä muiden valintoihin. Osallistujien tulee löytää itselleen pari, jonka kortti jotenkin muistuttaa heidän omaa korttiaan. Parit esittelevät itsensä toisilleen ja keskustelevat siitä miksi valitsivat juuri tuon kortin, eli millaisissa tunnelmissa he aloittavat tässä ryhmässä. Parikeskustelu saa kestää 5-10 minuuttia. Sen jälkeen kokoonnutaan niin, että kaikki näkevät toisensa, ja jokainen pari esittelee itsensä, korttinsa ja kortin kuvaamat tunnelmat. (Kopakkala 2011, 152.)

2. Kuohuntavaihe

JANAT

Janat toimivat erinomaisesti toiminnan alkupuolella, jos haluaa kartoittaa ryhmäläisten näkemyksiä tai tilannetta käsiteltävästä asiasta. Janoja voi käyttää myös esimerkiksi keskustelun avauksina, sillä on helpompi jakaa ja perustella. Janat ovat hyviä myös loppukoonnin sekä suoran palautteenkeruun välineitä.

Hahmottele lattialle jana tai merkkää se maalarinteipillä. Määrittele ääripäät osallistujille. Esimerkiksi paljon - vähän, kyllä - ei, suuri merkitys - pieni merkitys. Pyydä heitä miettimään asiaa suhteessa ääripäihin, Ei suhteessa muihin osallistujiin. Puretaan keskustellen. Hyvä ja helppo tapa on lähteä toisesta ääripäästä etenemään. Kaikkien ei tarvitse sanoa mielipidettä, mutta pyri mielellään saamaan kommentteja ainakin molemmista ääripäistä sekä keskivaiheilta. Janoilla voidaan pelkästään tutkia ja tarkastella asioita, tai jatkaa erilaisin jäsentämistavoin: esimerkiksi voidaan rakentaa väittelytilanne vastakkaisille mielipiteille tai jakaudutaan ryhmiin keskustelemaan vastakkaisten argumenttien pohjalta. (Laino 2010, 166.)

1. Ohjaaja näyttää janan selvästi kulkemalla sen päästä päähän. Janan voi merkitä myös tarkemmin sijoittamalla sen eri päihin jotkin esineet, vaikkapa eriväriset tussit.
2. Ohjaaja kertoo janan päiden merkityksen. Niiden tulee olla selvästi vastakkaisia.
3. Hän kertoo janan muiden kohtien merkityksen.
4. Osallistujat ottavat paikan, joka vastaa heidän kokemustaan mitattavan asian suhteen.
5. He kertovat lyhyesti paikan merkityksen, eli miksi valitsivat sen.
6. He istuvat ja pohtivat yhdessä, mitä jana kertoi heistä ja mitä sanottavaa kullekin nousi mieleen. (Laino 2010, 166.)

NURKAT

Tämän rakenteen avulla luokka opettelee suhtautumaan hyväksyvästi siihen monenkirjavuuteen, jota luokassa esiintyy, kun oppilaat ovat erilaisia muun muassa kansallisuudeltaan, sosiaaliselta taustaltaan, taidoiltaan ja kyvykkyydeltään (Saloviita 2006, 83-84).

1. Opettaja merkitsee luokan nurkat suurilla numeroilla tai kuvasymboleilla. Tavanomaiset neljä nurkkaa riittävät useimpiin tarkoituksiin.
2. Ilmoita luokalle mitä asiaa kukin nurkka edustaa. (esim. mikä on paras vuodenaika?)
3. Anna oppilaiden miettiä itsekseen, minkä nurkan he valitsevat. Miettimisaika antaa tilaisuuden selvittää omia perusteluja niin, etteivät oppilaat vain lähde kaverin perässä jonnekin.
4. Kun oppilaat ovat valinneet nurkan, he muodostavat parit ja kertovat toisilleen miksi valitsivat sen nurkan. Jos oppilaita on tarpeeksi, tämän jälkeen parit muodostavat nelikon ja kertovat jälleen toisilleen mikä oli valinnan peruste.
5. Opettaja pyytää valitsemiaan oppilaita kertomaan ryhmänsä perustelut kuskakin nurkasta. Ryhmän jäsenet saavat tarkentaa.
6. Oppilaat palaavat omille paikoilleen.

TUNNETILAT

Muistellaan ensin yhdessä erilaisia tunnetiloja (milloin olet ollut kärsimätön, onnellinen, surullinen, jännittynyt, pelästynyt jne.) Valitaan muutama tunnetila ja mietitään yhdessä miten silloin yleensä reagoidaan. Oppilaat voivat vaikka näyttää miltä on näyttänyt kun oli esimerkiksi kiukkuinen tai iloinen. Jokainen keksii itselleen tunnetilan tai mielialan, jota on helppo näytellä ja lähtee kävelemään ympäri tilaa niin että tämä mieliala näkyy. Pysähdytään ja katsotaan toisten ilmeitä ja asentoja. Miltä tuntuu katsella muita? Tarttuuko mieliala? (Laino 2010, 175.)

3. Yhteistoiminnan vaihe

PARITARKISTUS

Paritarkistus on rakenne, joka panee oppilaat työskentelemään yhdessä niin, että oppilaat voivat samalla auttaa toinen toisiaan. Rakenne auttaa myös pitämään kaikki oppilaat mukana toiminnassa ja estää sen, että tietyt oppilaat vetäytyvät työstä. Parityöskentelyssä oppilaat tekevät vuorotellen tehtäviä siten, että toinen on vastaaja ja toinen on tarkistaja. – Koska ryhmät päättävät työnsä eri aikoina, opettaja voi miettiä jonkin oppilaita kiinnostavan toiminnan, joihin he voivat siirtyä saatuaan työnsä valmiiksi. (Saloviita 2006, 87.)

RENTOUTUMISHARJOITUS

Suomen mielenterveysseuran (2018) sivuilta löytyy useita rentoutumisharjoituksia, nauhoitteita joita voi kuunnella tai kuunteluttaa. Selitä aluksi ryhmälle mikä on harjoituksen tarkoitus, eli rentoutua. Pyrkimys olla hiljaa ja kuunnella nauhoitetta rauhassa. Ohjeista ryhmää ottamaan mukava asento tuolilla, tai jos mahdollista järjestä luokkaan patjoja ja tyynyjä, jotta ryhmän jäsenet voivat ottaa rennon asennon maaten lattialla. Puhelimet laitetaan pois näkyviltä ja äänettömälle, jotta äänet eivät häiritse rentoutumista. Laita nauhoite soimaan. Lopuksi herättele ryhmää kyselemällä fiiliksiä.

Pauliina Hagelberg 2018
Kansalaistoiminnan ja
nuorisotyön koulutusohjelma
210 op
Humak